

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse bok: 41. — Kontor: Nedre Enggate 20 II. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris 40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Den store 'injuriesak'

Statsadvokat Dorenfeldt har ikke «druknet» den gamle Adam

Han maner frem «landssvik»spøkelset og søker å svekke Harsems, Langes og fru Hanssons vitner

Saken mot «8. Mai» og redaktør Arntzen henlagt

Eidsivating lagmannsrett startet mandag 3. mars under lagmann Kr. LUNDE's ledelse injuriesaken mot generalkonsul P. HARSEM, cand. jur. Alex LANGE og fru Øyvor HANSSON. — Saksforberedelsen og det første rettsmøte ble mønstergyldig administrert av lagmannen.

DORENFELDT

VI KAN IKKE TILBAKEHOLDE den bemerkning, at hadde det såkalte «rettsoppgjør» vært preget av en så nitid befolgelse av sikker norsk straffeprosess, da hadde endel av det rydningsarbeide som dette blad har søkt å gjennomføre ikke vært nødvendig, og en retts sak som denne som er provosert for å skape lys over land — hadde neppe kommet istand.

LAGRETTE SOM BESTAR av 12 mann valgte ingeniør Yngvar TANGEN til ordfører. En lagrettemann som hadde deltatt som landssviketter forsvarer under L. Aabø-Lund ble fjernet som ugild. Lagretten ga et tiltalende avbalansert inntrykk, man har visstnok imøtekommet de tiltaltes krav om at ingen som tidligere har

saklige referater. I sannhet nye toner i rettsoppgjøret! Dagbladet og Aftenpostens referater mandag etter middag er relativt gode, og viser at lagmannens henstilling er tatt ad notam.

STATSADVOKAT L. J. DORENFELDT som har vist skjensomhet ved innskrenkning av de tiltaltes antall til 3, betonte at han hadde gått til denne vanskelige sak etter ordre fra Riksadvokaten.

Statsadvokaten gjennomgikk tiltalebeslutningen, og dessverre forsøkte han å spille de gamle kjente toner —, men dog i betydelig moderert form, men den gamle Adam er en levende i statsadvokaten, som utmalte for retten alt det «fåle lands svik» som kleber ved mange av de vitner som antas å støtte de tiltaltes fremstillinger! Han nedlot seg også til å bruke uttrykket «landssvikorganet» «8. Mai». Dette foranlediget en kraftig protest fra en av de tiltalte — nemlig cand. jur. Lange.

VI TROR IMIDLERTID at herr Dorenfeldt gjør klokest i ikke å gå videre på den vei. Tidens tegn og aspekter innbyr ikke til det.

Saken antas å ville foregå i ca. 4 uker.

De øvrige juridiske medlemmer av lagretten er: lagmann J. Aars-Rynning og sorenskriver H. Bentsen.

Fru Hanssons forsvarer er advokat Bendixsen. Han har også påtatt seg å bistå o.r.sakfører Fyhn med herr Harsems forsvar.

Det var fullt hus og rikelig med publikum og fotografer.

UNDER DEN TO ARIGE annonsering av denne sak — har dagspressen med særlig forkjærlighet slått

Advokat Bjørnvik hevet sjekk til egen fordel i sperret konto

BJØRNVIK

Men så satt han også som medlem i bankens styre

Kjenner riksadvokaten til saken - og hva har han gjort?

Det har nå i lengere tid vært meget stille omkr. landssvikstatsadvokat Bjørnviks sak, men stillheten skyldes neppe rettsferie, og når det ikke gjør det, må det være andre ting som gjør seg gjeldende.

Ikke for å samle glødende kull på en utslått manns hode søker vi her å rippe opp i en sak som i seg selv er sørgelig nok, og vi skal la mannens utskeliser overfor vergeløse kvinner hvile. Den sak vi idag akter å se litt nærmere på, er en pengehistorie og sjekkaffære som vi for vår del synes lukter noe svidd av.

På grunn av et skriftlig dokument fra den mann som er blitt Bjørnviks offer, er vi istand til å gjengi historien, og som ikke virker noe særlig flaterende på herr «landssvikstatsadvokaten» gode navn og rykte.

I april-mai 1945 ble boet til en meget driftig bygmester i Hallingdal tatt under «alvorlig» behandling, og en stortingsmann ble utpekt som tilsynsmann. Bygmesteren ble nærmest umyndiggjort og hans forretning lå nede. Da han syrtet det gikk for vidt med alle restriksjoner og krav som kom inn på ham, oppsøkte han den 30. mai 1945 advokat Bjørnvik, som allerede da breide seg stort som «statsadvokat». Ofret ville gjerne høre hvordan det gikk med en sak som Bjørnvik hadde påtatt seg å ord- for vedkommende. Det gjalt nem-

Forplikter — Haag-reglene

Den 2. desember 1947 skrev det kjente merke H. H. i «Adressavisen»: «Hvis det for alvor skulle oppstå framtidige kamper om landssvikoppgjøret antar jeg at kampene vesentlig kommer til å angå spørsmålet om våre domstoler med tilstrek har avregnet Haag-reglene».

Det er gått mere enn fire år siden denne autoritative uttalelse fremkom og gang på gang har spørsmålet vært reist i Stortinget, men det foreligger fremdeles ikke noe svar fra ansvarlig hold. Det må ha en årsak og den ligger klart i dagen. Men det er et ubehagelig forhold, som før eller senere må bringes til opphør. Det ville være trist, om foranledningen tilslutt skulle komme utfra.

Kaare Norum — en folkeoppdrager i glasshus

Thorsrud-saken

Kjenner den norske lærerstand til denne saks sammenheng, eller vil den ikke kjenne til den?

KARE NORUM

I Eidsivating lagmannsrett ble 1. april 1948 inngått forlik i straffesak anlagt av skoleinspektør Thorsrud (da hans etterlatte hustru og barn) mot herr Kaare Norum og Norges Lærerlag.

Vi refererer forliket etter Norsk Skuleblad nr. 15 for 10. april 1948:

«FORLIK.

Den sak som har vært prosedert mellom skoleinspektør Thorsruds enke og barn og lærer Kåre Norum samt Norges Lærerlag og som nå står for lagmannsretten, er forliket, idet lærer Kåre Norum har avgitt sådan erklæring:

Etter å være kjent med de opplysninger som er fremkommet under saken, er jeg klar over at skoleinspektør Thorsruds deltagelse i Tysklandsreisen i 1941 skjedde etter konferanse og med tilskyndelse av stortingsmann Carl P. Wright som var leder for den stedlige motstandsbevegelse. Under disse omstendigheter er det min oppfatning at skoleinspektør Thorsrud ikke kan klandres for sin deltagelse i Tysklandsreisen, selv om jeg mener at det hadde vært riktigst om han, før han reiste, hadde forelagt spørsmålet for lærerorganisasjonene. — Det foreligger derfor ikke noe som

skade for hans gode omdømme og ettermæle».

Vi skal i følgende numre av «8. Mai» friske opp denne uhyggelige og triste sakt. Allerede i dag skal vi presentere nedenstående dokument, som vi ber de norske lærere om å studere. Samtidig vil vi oppfordre lærerstanden nøye å følge med hva vi videre kommer til å bringe i denne sak! Vi skal selvsagt holde oss til de nøkterne kjensgjerninger, som kan kontrolleres av enhver. Vi skal henviser til artikler i Norsk Skuleblad og til andre skriftstykker som er tilgjengelig.

«NORDEN»
Norsk forening for nordisk samarbeide, OSLO.

Oslo 12. juli 1946.

L.H. Ljungskilemøtet.

Skoleinspektør Kristian Thorsrud, Porsgrund.

Vi har mottatt Deres anmeldelse til det nordiske lærermøte i Ljungskile 2—7 august.

Vi har som ved tidligere lærermøter i nabolandene oversendt samtlige anmeldelser til lærerorganisasjonene til uttalelse.

På vårt brev av 28. juni svarer rges Lærarla. bl. a.:

«Herr Thorsrud har meldt seg ut av Norges Lærerlag. Norges Lærerslags granskingsnemnd har sendt styret i Norges Lærerlag en innstilling som går ut på at herr Thorsrud for tiden ikke kan være medlem av Norges Lærerlag. Saken har ennå ikke vært behandlet av Norges Lærerslags styre innstillingen er imidlertid enstemmig, og det kan vel da være til noen velledning å vite at innstillingskomiteen består av 7 av styrets medlemmer pluss Norges Lærerslags sekretær». Under henvisning til dette finner Nordens skolenemnd ikke å kunne føre Dem på deltakerlisten til dette møte.

Etter bemyndigelse av
Birger Brinck Lund
formann i Nordens skolenemnd
Lise HOUH. (sign).

Bukken og havresekken

I disse dager fremsettes forslag om

LAGRETTEEN SOM BESTÅR av 12 mann valgte ingeniør Yngvar TANGEN til ordfører. En lagrettemann som hadde deltatt som landsviketterforsker under Lasse Lund ble fjernet som ugild. Lagretten ga et tiltalende avbalansert inntrykk, man har visstnok imøtekommet de tiltalte krav om at ingen som tidligere har dømt i landssviksaker skal ha sete i lagretten.

EN AV FORSVARERNE, h.r.advokat Gunnar ERIKSEN, rettet en henstilling til herr Harsem om å tilbake kalle sine utsagn mot visse dommere. — Denne beskyldning har jeg tatt avstand fra helt siden jeg fikk befaling med saken, og jeg mener at den kan være egnet til å omgi den med en uheldig atmosfære, sluttet advokaten.

DA DET VISTE seg at Harsems forsvarer o.r.sakf. Fyhn var enig i dette, ble Harsem meget opprømt, og det ble storm i retten! Bølgene la seg imidlertid etter at en hadde bøydd seg for den betraktning at sakens svære engasjement — ikke lenger kunne utsettes.

DAGENS MEST OPPSIKTSVEKKENDE bemerkning kom fra lagmann Lunde, som meget alvorlig for mante pressen om å gi korrekte og

å bistå o.r.saksfører Fyhn med herr Harsems forsvar.

Det var fullt hus og rikelig med publikum. De fotograferte.

UNDER DEN TO ARIGE annonsering av denne sak — har dagspressen med særlig forkjærlighet slått opp, at nå skal «8. Mai» og redaktorene Vikdal og Arntzen endelig stå tilrette for sine skriverier.

OG SÅ SENT SOM den dag lærer Vikdal ble kremert fant politimester Omang, Kristiansund, tiden beleilig til å minne om påtalemyndighetens eksistens. Han unnså seg ikke for å sende en av sine betjenter til redaktør Arntzens hjem, for å presentere en ny og atskillig redusert tiltalebeslutning hvor Vikdals navn fremdeles figurerte nettopp i det øyeblikk Arntzen sto ferdig for å delta i hans bisettelse. Med dette vil ikke vi ha sagt at politimester Omang ikke er en fin, følsom og taktfull mann, det kan godt være at det hele skyldes ubetenksomhet fra konstabel Stabells side, og den ubetenksomheten tilgir vi så gjerne.

Nå er imidlertid saken — mot «8. Mai» og redaktør Arntzen henlagt — dessverre.

get, men det foreligger fremdeles ikke noe svar fra ansvarlig hold. Det må ha en årsak og den ligger klart i dagen. Men det er et uheldig forhold, som før eller senere må bringes til opphør. Det ville være trist, om foranledningen tilslutt skulle komme utefra.

— Fortsettes side 5 —

for vidt med alle restriksjoner og krav som kom inn på ham, oppsøkte han den 30. mai 1945 advokat Bjørnvik som allerede da breide seg stort som «statsadvokat». Ofret ville gjerne høre hvordan det gikk med en sak som Bjørnvik hadde påtatt seg å ordne for vedkommende. Det gjalt nem-

standsbevegeelse. Under disse omstendigheter er det min oppfatning at, skoleinspektør Thorsrud ikke kan klandles for sin deltagelse i Tysklandsreisen, selv om jeg mener at det hadde vært riktigst om han, før han reiste, hadde forelagt spørsmålet for lærerorganisasjonene. — Det foreligger derfor ikke noe som etter min oppfatning bør være til

Birger Brinck Lund formann i Nordens skolenemnd Lise HOUH. (sign).

Bukken og havresekken

I disse dager fremsettes forslag om at godtgjørelsen for stortingsmenn skal heves med 2000 kroner, og at kostgodtgjørelsen skal heves fra 45 til 50 kroner døgnet. Til stadighet får vi høre og føle prisstigningen, og dette forslag om høyere godtgjørelse for stortingsmenn er sikkert noe som er tvunget fram av prisstigningen.

Nesten daglig blir vi imidlertid fra samme hold minnet om de økonomiske vanskeligheter vårt land nå befinner seg i. Vi må stå skulder til skulder og hjelpe til så godt vi kan, hvis båten skal bære, heter det.

I den siste tid har det også fra samme hold vært uttalt bekymring over befalsmangelen i vårt forsvar, og over liten tilgang til våre befalskoler. Mange kloke hoder har med visse mellomrom vært samlet for å finne grunnen til at ungdommen ikke strømmer til fanene for å bli aktive offiserer. Grunner er at folk flest ikke har råd til å være befalingsmann i dag.

For å trekke en parallell med en stortingsmanns kostgodtgjørelse og samme for en oberst, finner man at en stortingsmann får 45 kroner i døgnet og en oberst får 10 kroner døgnet når en blir beordret til tjeneste i Oslo og for eksempel har sin familie i Bergen. Disse 10 kroner blir imidlertid redusert til 8 kroner hvis tjenesten varer over 6 måneder.

Venter virkelig landets myndigheter at folk er blinde for slike misforhold?

H. S.
(i Morgenbladet.)

Velgerne er blitt detronisert

Det politiske liv mellom valgene er blitt et problem for demokratiene, og vi er ikke alene om å peke på dette. Bergens Tidende (v) skriver således:

«Bakgrunnen for dette forhold møter en i en eller annen form i nesten hvert eneste større politisk stridsspørsmål. De politiske partier har dårlig kontakt med velgerne, og deres programmer omfatter så mange forskjellige saker at det er ganske umulig å si om partiet i det enkelte spørsmål har flertallet av sine velgere bak seg eller ikke — for ikke å snakke om nye problemer, som programmene overhodet ikke har tatt stilling til. Likevel hevder de fleste politiske partier en meget autoritær politikk overfor sine representanter i Stortinget og kommunestyre — tillitsmennene må bøye seg for partima-skinen. Men ikke nok med det. Andre organisasjoner, i første rekke la Landsorganisasjonen, øver uten for de folkevalgte forsamlinger en ukontrollerbar innflytelse, som mange ganger er avgjørende. Velgerne er blitt detronisert av organisasjonene. Det er forholdet.

Fra Frankfurt

meldes det at den berømte flykonstruktør Willy Messerschmidt er blitt invitert til Spania av de spanske myndigheter.

De nærmeste måneder vil bli avgjørende for krig eller fred

Sovjet har oppmarsjert 30 divisjoner i Øst-Tyskland

De allierte holder store flåtemanøvrer i Middelhavet

Etterkrigstidens største flåtemanøvrer begynte i Middelhavet i forrige uke. Det er sluppet tilhørende fire land fra vestmaktene.

Manøvrene går under kodenavnet «Grand Slam» og står under kommando av den øverstbefalende for de allierte NATO-styrker i Syd-Europa.

«Grand Slam» ble innledet nettopp på det tidspunkt da den allierte etterretningstjeneste fikk rapporter om russiske troppekonsentrasjoner i Øst-Tyskland.

I London har opphopningen av stridskrefter langs Jernteppet vært kjent en tid. Det understrekes imidlertid, at en ikke har inntrykk av at den Røde Arme forbereder noe angrep.

I herværende allierte militærkretser peker en på, at de kommende måneder kanskje blir de avgjørende når det gjelder krig eller fred.

Først nå begynner A-pakt landenes forsvars beredskap å komme i virkelig stand. Men den farligste periode

for Vest-Europa er tiden inntil general Eisenhower får hele forsvarsberedskapet under sin kommando.

Det vil ha stor betydning at en er helt oppmerksom på de russiske troppesforsterkninger. Og etter hva Deres korrespondent ved å meddele, har de allierte etterretningsoffiserer kunnet slå fast at de russiske forsterkninger har pågått i omlag et halvt år, slik at det nå står oppmarsjert omlag 30 divisjoner bak jernteppet. Dette er åtte flere enn forrige sommer. Tyve av divisjonene skal være panserstyrker med over 5000 tanks. En mener også at det har funnet sted en økning i mannskapsstyrkene på omlag 100.000 mann, slik at det nå ialt står 400.000 veltrenede russiske tropper i Øst-Tyskland. Og til stadighet kommer store mengder russiske rekrutter. Tidligere årganger er ikke blitt sendt hjem som tidligere opplyst. Om det Røde Luftvåpen heter det kort, at det er stasjonert 8000 bombe- og jagerfly på nye baser ved Vest-Europas innfallsporter.

Churchills kabinetsmedlem

Lord Ismay forteller denne soldathistorie: Det var en ung søt pike, som var på sykkelstur i det berømte engelske kystlandskap. Solen skinnnet fra en skyfri himmel, det var varmt og den unge pike led under det. Så kom hun til en liten innsjø og fikk lyst på et bad. Dessverre hadde hun ingen badedrakt med, men da hun hadde sett seg omhyggelig omkring og kunne fastslå at det ikke var et menneske i nærheten, gikk hun inn i en liten lund og kledte seg av, sprang ned til varnet og tok seg en dukkert, vendte tilbake, kledte seg på og sukket lett: — Det gikk jo bra.... Hvoretter hun lærte en skarp og høy kommandostemme: Ca muflageavdeling, marsj! Og hele den lille lund satte seg i bevegelse og forsvandt til den neste manøvre.

Ny aksjon mot Hellas

Aten: Privat til «8. Mai».

Ved en militærdomstol i Aten står 29 personer tiltalt for kommunistisk spionasje. En høystående gresk politiembetsmann uttalte som vitne at ca. 30.000 greske kommunister får militærutdannelse i vasallstatene med sikte på en ny aksjon mot Hellas. — Han forklarte at politiet i november fant to illegale radiosendere i Aten. Disse senderne sto i stadig forbindelse med mottagerstasjoner i Romania. — Senderne i Aten formidlet ikke bare militære og politiske meldinger, men holdt mottakerne i Romania stadig underrettet om general Eisenhowers bevegelser i Vest-Europa.

Sannhets erkjennelse

I en artikkel i «Arbeiderbladet» 2. 2. 52 leser vi om forholdene like foran den bedrøvelige dag 9. april 40.

«Vi var på forhånd lammet av den nøytralitetspolitikk som ble ført. Bare vi trakk oss mest mulig tilbake og forholdt oss så musestille som mulig, var det en sjanse til å unngå et overfall. Men det var en feilkalkyle. Den bevirket at vi heller ikke var forberedt på det som kom. Etterretningsvesenet slo også klikk på et vesentlig område og bidro til uklarheten og ubeslutsomheten.

De som hadde høve til å overvære forhandlingene i Stortinget seint på kvelden den 8. april, fikk et smertelig inntrykk av stillingen. Eksplosjoner foregikk allerede ute på Sørlandskysten. Tyskerne nærmet seg. Men Stortingets og Regjeringens medlemmer satt så fast i sine forestillinger om nøytralitet, om fred og ingen umiddelbar fare at ingen kraftig røst hverken fra presidentplassen eller salen, hevet seg for å bu seg på det som nå truet».

Det er så sant som det er sagt. — Men — det hadde ikke manglet på advarsler gjennom lange og truende år. De ble imidlertid hånlige avvist av dem, som hadde makten. La oss bare ta med et par uttalelser av dagens store menn.

Martin TRANMÆL sa i en tale på Youngstorvet 10. 10. 1935: «— Men vi vil benytte anledningen til å rette en alvorlig advarsel til høye og andre militaristiske interesserte partier mot å anvende den situasjon som er skapt, som påskudd til å drive en agitasjon for økede militærbevilgninger. Det vil være et misbruk så skamløst, så landsskadelig, at det bør ikke bli tålt».

Og så en av den nåværende statsminister, TORP, som under trontaledebatten 1936 som vikarierende forsvarsminister (Monsen med det brukne gevær var syk) sa: «Man påstår at det er uforsvarlig av oss på bakgrunn av den truende internasjonale

situasjon ikke å ville øke militærbudsjettet. Til det er å svare, at også vi er oppmerksom på den spennende internasjonale situasjon. Men vi går ut fra det som må være ledetråden for hele vår militærpolitikk, nemlig at Norge vil ikke og kan ikke føre krig».

Den 6. april 1940, altså tre dager før overfallet på Norge, refererte for mannen i Militære Samfund på et møte svar fra forsvarsdepartementet på en søknad om adgang for offiserer til å få utlånt våpen til øvelsesskytning. Det var blankt avslag. To dager tidligere hadde Oslo formannskap avslått en sknad fra Oslo Skytterlag om bidrag på 1000 til ammunisjon!

Det var A-partiet som rådde grunnen begge steder og det sparte ingen møyne, når det gjaldt om å svekke forsvarsviljen og forsvarsevnen i vårt folk — inntil det allerede var for sent. Da krevet de at våre gutter skulle gå til krig mot verdens største militærmakt — og noen uker etter vandret mere enn 100.000 av deres egne velgere til de tyske militære anlegg for å danse om gullkalven!

Det er disse menn som har dømt oss, som så rett og som sa ifra i tide. Det er ikke å undres over at de vil ha «ro om det politiske rettsoppgjør»

Fra mange fronter.

I fjerde bind av Churchills krigsverk forteller han om et lite privat gilde i Stalins hjem i 1942. — Stalin sa da: Hvorfor skal vi ikke ta Molotov med? Han sitter og maser med kommunikeet. La oss heller lage det her. Det er nemlig i hvert fall en god side ved Molotov: Han kan drikke.

En engelsk diplomat skal engang ha sagt: Da Molotows læge ga ham ordre om å skjære ned sitt vodkaforbruk, utbrøt den kalde krig.

Redaktør
Arvid B. Arntsen
Forretningsfører
Per Kvendbø
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Den gamle klisje

Det er på det rene, at utkastet til den beryktede Landssvikanordning ble skrevet i Norge og sendt over Stockholm til Londonregjeringen. Den ankom til London sommeren 1944 og ble drøftet i den derværende Norske juristforening samme høst. Professor Keilhau forteller (Aftenposten 16. 5. 51) at han på denne juristforenings møte gjorde gjeldende at landssvikanordningen reelt, om ikke formelt, var i strid med Grunnlovens § 97, som lyder: «Ingen lov må gives tilbakevirkende kraft».

Professor Keilhau forteller videre: «Da en yngre taler svarte meg med noen ord om at Grunnlovens § 97 var «en gammel klisje», svarte jeg at denne «Gamle klisje» ga et presist uttrykk for et bærende prinsipp i enhver rettsstat».

Moseid tok denne sak opp under Stortingets behandling av det politiske rettsoppgjør i januar i år og minnet om professorene Andenæs og Castbergs skarpe uttalelse: «Det vil alltid hvile som en skygge over rettsoppgjøret, hvis det med grunn kan sies, at vi her setter oss ut over rettsprinsipper, som vi ellers betrakter som grunnleggende».

Moseid minnet også om noen kloke ord av Churchill under trontaledebatten i det engelske underhus i oktober 1948: «Hevn er den kostbareste og mest langtrukne form for alle tilfredsstillelser, og gjengjeldelse er den forderveligste politikk man kan tenke seg. Vi bør slå en strøk over fortidens forbrytelser og redsler og for vår egen freds skyld vende blikket mot fremtiden». Moseid la til: Jeg er overbevist om at hvis vi kunne gjøre det her i den situasjon vi står, ville vi ha håp om å redde vårt folk fra svære lidelser og ødeleggelser, som vi må være forberedt på kan ramme oss fordi vi har begått urettferdigheter.

Vi skal også ta med en annen uttalelse fra stortingsdebatten. Løberg (a) sa: «Det foregår visse ting omkring i vårt land om dagen, når det gjelder spørsmålet om hvem som led under krigen. Det finnes dem som i Osloaviser hevder at krigsinvalidene, som det står, har det dårligere enn de folkene som tilhørte Nasjonal Samling og som ble straffet. Jeg tror ikke det. Det må være uttrykk for en dyp misforståelse. De organisasjoner som det dreier seg om, må være dekkaffærer for organisasjoner av politisk krakter som ønsker å gi det utseende av å være noe annet enn det de virkelig er». Det kom ikke noe svar på denne i bunn og grunn oppsiktsvekkende uttalelse, og det skal vi notere.

Endelig skal vi gjengi en uttalelse under debatten av justisminister Gundersen: «.... la oss være klar over at opplegget til den diskusjon vi nå fører, ikke har vært ubetinget heldig, det hadde vært bedre om Stortinget fra departementet og Regjeringens side hadde fått et opplegg, som nettopp tok sikte på en slik bred og fullstendig diskusjon av hele oppgjøret. Det ble ikke slik, det er kanskje grunnen til at debatten har fått en tilfeldig, opprevet og altfor polemisk form».

Sande ord! Og enda er det noen som tror at det politiske rettsoppgjør er slutt eller for å si det med den vikarierende stortingsmann, presten Christie: «Nei, retsoppgjøret må stå ved lag». Nå skal man ikke legge så meget i hva en høyreprest sier. Han representerer mere Jehovas vrede enn Kristi budskap og bærer meget av den tunge skyld for, at vårt land i dag står overfor kirkelig ruin.

Vi kommer dermed tilbake til «den gamle klisje», Grunnloven som det sikre holdpunkt. Vi kan tildels være enig i at Grunnloven trenger en revisjon, men det er noe helt annet enn å bryte den.

Hvorfor bekjemper statsmak- tene i dag en historisk-rettslig revisjon av det såkalte rettsoppgjør?

Svaret er enkelt: Politikerne dekker seg selv og de menn som begikk Norgeshistoriens største skjensel nemlig:

I. Landsforrederiet i 1940 — å legge landet forsvarsløst, når krig foresto. Vår straffelov straffer dette forrederi med inntil livsvarig fengsel. — Hele landsstyret av 1940 samt medskyldige og medhjelpere ville få denne skjebne. Flukten fra landet, fra ansvar og plikter samt de forferdelige følger forsterker skylden

II. Tross høytidelig, stats- og folkerettslig binnende kapitulasjon den 10. juni 1940 med faktisk og rettslig opphør av krig og krigstilstand mellom Norge og Tyskland — utdyper de i pkt. I nevnte skyldige sin forbrytelse således:

a) Under vestmaktene ledet se førte de sabotasje- og krig mot eget folks liv og eiendom — med brudd på kapitulasjonen.

b) Under ledelse av stormakene førte de fra London (især) en løgnpropaganda mot landets redningsmenn i de ruiner de selv hadde fremkalt og flyktet fra. Det var av viktighet å gjøre landets redningsmenn til landsforredere og seg selv innsnuglet som patrioter i folkets oppfatning.

c) Under løgneren — «våre allierte» — sammensvor de seg med Tysklands fiender mot egne landsmenn og inngikk avtalen av 16. mai 1944. (Se Norway (C. A.) Handbook). — Eksekveringen av denne avtale ville medføre innesperring av Nor-

hemmelig sted i vårt eget land. Vi kan også sørge for i fredens dage å skaffe kongefamilien et sikker tilfluktsted innen landets grenser. Det vil være for resikabelt under det pågående luftslag å sende denne over havet med fly eller skip. Det samme gjelder regjeringen. Forutsatt at der dannes en landsregjering og ikke en partiregjering vil det være ubetenke-

ges fremste menn innen politikk og arbeidsliv samt ramme praktisk talt 9/10 av befolkningen, som samtlige fulgte norsk lov — folkeretten.

d) Med åpne øyne for forbrytelsen i punkt c utvidet de sammensvergelsen til egne landsmenn og — «kjemisk fri» for enhver form for myndighet her til —, gikk de til et anordningsmakeri rettet mot landets politiske og økonomiske redningsmenn — fremfor alt Nasjonal Samling. Men ved å bedra kontrahentene skulle alene NS ofres. — Det falt så meget lettere som de såkalte borgerlige partier hadde sin rikelige andel i utfallet 1940. Det gjalt kun å finne et alibi.

Som alibi i 1940 for sin underkastelse under vestmaktene og deres planer (bak eget folks rygg) ofret styret sitt eget folk i en motstand som alt var tapt den 9. april 1940.

Som alibi i 1945 for overholdelsen av avtalen av 16. mai 1944 — ofret de landets redningsmenn og lot de vel så skyldige i h. t. anordningene slippe fri.

For gjennomførelsen av denne nidingsdåd lykkedes det å korrumpere, terrorisere og inndra som medskyldige:

A. 1. Regjeringer, storting, alle forvaltninger m. fl. fra 1945 fram til i dag.

2. Den juridiske stand som

«Forbrødringens Tegn»

Generalsekretæren for Norges Olympiakomite har i siste nummer av «Sundhetsbladet» vært fram på med en artikkel som han kaller «De olympiske Leker» — i Forbrødringens tegn».

Herr Tormod Normann har som generalsekretær for ovennevnte komite sannsynligvis et nokså stort ansvar for det vedtak som for en tid siden ble gjort i «Norges Olympiakomite» som utelukket en av Norges beste skøyteløpere fra de olympiske leker i Oslo. Dette vedtak som vakte oppsikt utenfor landet og ny bitterhet innenlands og ble som kjent endog påtalt i Stortinget straks etter.

Artikkelen i «Sundhetsbladet» som

helhet, farsedomstolene landet over med tilintetgjørelse av Norge som rettsstat for generasjoner fremover 3. Propagandaløgn ved hjelp av presse, forlag, kringkasting, kirke, historieforskning, monumenter, æresbe-lønning og dekorasjoner o.a

Gjennom korrupsjonen fulgte en synlig degenerasjon av det norske folk. Vi skal forbigå, at folket i årrekker var advart mot å forsømme landsforsvaret og advart mot marxistpartiene på hvis program forsvarets ødeleggelse var oppført: vi hverken vil eller kan forsve oss — het det. Da så folket fikk den profeterte straff, tillot det seg å opptre fornærmet og furte, ja, ga erobrerens juridisk og moralsk rett til repressalier i forglemmelse av at Norge bar hovedskylden for at det ble erobret — ikke England allermest Tyskland.

Det er imidlertid tilstrekkelig å peke på følgende:

Det beviste og erjente lands- og høyforrederi under marxistisk regel i 1932 hadde ingen følger for analfabeterne. Tvertimot: I 1935 fikk forrederpartiene og deres menn landsstyret. Stortingskuppet fulgte. — Og sist men ikke minst: landsforrederiet i 1940 forhindret ikke, at forrederiets partier og menn fikk landsstyret i 1945.

Den hovedansvarlige for forrederiet i 1940 fikk ærespensjon og senere borgerdådsmedalje i gull. —

Det brukne geværs første representant og «forsvarsminister» 1935—40 ble valgt til folkets øverste tillitsmann — stortingspresident.

I dette ser vi et sikkert tegn på folkets degenerasjon. I 1940 gjalt det forsvarrets «finpusning» av marxistpartiene. Da disse har makten siden 1945 venter vi på — om ikke nettopp forsvarsmessig sett 9. april så dog et økonomisk 9. april.

Det er disse forbrytelser som skal skjules og forøverne skal dekkes. Derfor skal de skyldige ha seg frabedt noen historisk-rettslig revisjon av forgåelsene mot landets redningsmenn 1940—1945.

SAGAEN SIER

om den olympiske 50 kilometer, Aftenposten 20. februar.

Men saa var Mænds Ord, at Olav Bærings Bragd var den største ved Seieren over Sveasveiten, thi han var nær sin anden Mannealder og havde siddet Fange hos Saxerne under Ufreden. Det heter i Ullsdråpa:

Mørkevintre mange
Fangekaar han fristet,
dvælte der til Adolfs
Usaar ilde endte.

Mod ei brast af Bringe,
Kraft ei krøb af Kroppe.
Hid han fór og førte
Snaskib snøgt til Seier.

Frøde.

I tilknytning til dette skriver Snorre jr.:

Her er stutt Ullsdråpa og den navnkundige Frøde Sagaskrivers Fraasegn om Olav Bærings Bragd.

Ikke alle havde Olav Bærings Manddom og Mod og gjorde som han i Ufredens Aar. Medens alle som Almuen tykte var Gentlemænd, slig som Axel Zetlitz fra Kiellandet har kvædet om i Dråpa om Paal hin Franke, snøggest Raad var samlet sig i Herbergerne paa Grini, tog andre til at handle og kjøpslaa og tinge med Saxerne. Skrivelserne i den største og gjæveste Budstikken i Agersveiten forblev med Peder Bukk i Brodden paa Skriversstuen og skrev det Saxerne tykte gildt. Om Frøde Sagaskriver selv heter det i Frøde-dråpa:

Gentelmandens Grini
fristet faafængt Frøde.
Gode Nordmænd graaned
uden Sagas Selskab.

Frihed tyktes Frøde
likere end Fangekaar.
Hvorfor vælge Grini
naar man smile kunde.

«Fritt Folk» fæstet Frøde
for at Felltryk finde
og fra Formen fjærne, —
Fell-Fritt Folk var Frødes Fryd.

Penger Vel til Pungen
fandt for flittig Fellfut*),
Hjælp for Frødes Frue
og hans hele Huslyd.

Glæde gild og Gammen
herskede i Huset.

Aar gik ind, gik ud,
fro dem Frøde fulgte.

*) Korrekturleser.

Da Ufreds Aar var omme, digtede Frøde Heitekvad og Sagastubber i Budstikken. Unaadig var han mod Saxerne og deres Venner. I den store Gildetova til den skjæmtsomme Rose ridder Einar Digre som Einar havde opkaldt efter den franske Kjetta, kvad Frøde løglege Ordleger, og Almuen skrattede meget. Lidet sveiv det dem fyre om Frødes Fortid. Glemte og gravlagt var Tiden da Frøde Sagaskriver arbeidet for Vidkun Høvdings Mænd.

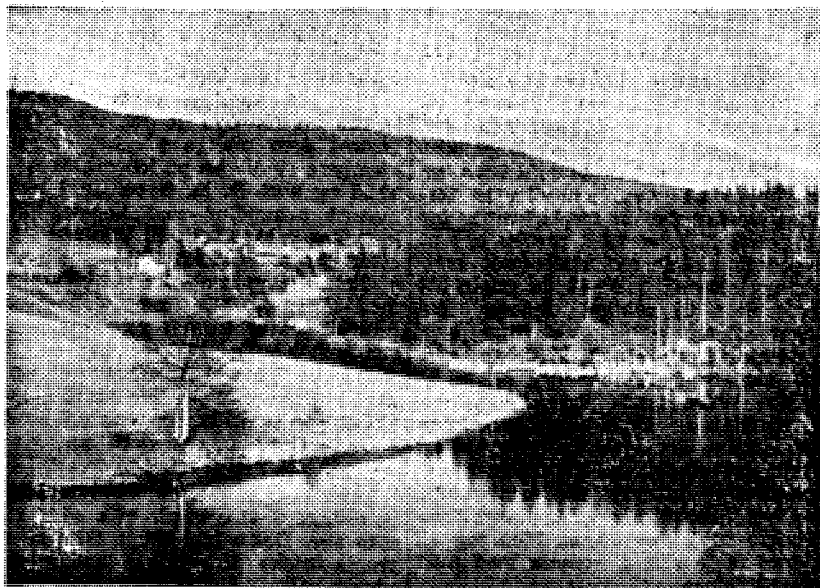
Snorre jr.

Sovjet og Sydøst-Asia

Russerne har satt i gang en større

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Det sluknet et liv ved Sokna Med lov skal landet bygges

Sokna ved Lihagen gård.

Blir Norges militære forsvar eventuelt mer strålende denne gang? Eller skal regjeringen og den herskende klikk atter evakuere, som det heter? Skal offervillige idealister, eller vinningssyke kriminelle atter arbeide illegalt, — for å skape de logiske og lovlige repressalier, og det like så uvegerlige hat. Såvidt vi vet er dette i korte drag BEREDSKAPS-LOVGIVNINGENS program for en eventuell ny okkupasjon? Hva det betyr fikk vi en liten — overmåte liten smakebitt på i årene 40 til 45....

Vi plukker ut en scene fra en norsk Østlandsbygd under okkupasjonen. Det er i Soknadalen somme ren 1944, en klar varm solskinsdag. Soknaelven er liten. Den vakre unge kona i Lihagen ligger ute på åkren og luker. To karer kommer ut fra skogen, fra Hollela. Den ene av dem stopper nede ved grinda, men den andre, Reidar Heiern heter han, skråer over jorden og spør Magda Lihagen hvor det er best å va elven. «Han virket svært nervøs», for talte hun senere, men han sa ikke noe mere, da hu anviste ham en flåte med løypestreng nede ved stranna. Det viste seg sener at de gikk med ordre fra «gutta» på Hollela til dem på Heggella nordfor Soknadalen, forteller Anders Lihagen.

De kom vel fram. På tilbaketuren valgte de å krysse vegen riksveg 20 og elven lenger nede, — ved Heggan st., Bergensbanen. Der er Sokna steinet og grunn, vannet går i stryk — men den er lett å va ved lav vannføring. Reidar Heiern er alt et godt stykke uti, hans kamerat K. M. skal nettopp forlate stranna — da kommer en tysk militærbil su sende rundt svingen nedenfor Heggan skole. Den stopper: «Halt! Wer da?» Rifler løftes. «Hände hoch». K. M. snur seg og strekker hendene i været. Han har ikke annet å gjøre. — Men Reidar Heiern slipper fort en pistol ned i vannet og stikker i å løpe.

En soldat roper noe igjen, så hinner han geværet til kinnen og skyter. Den unge Reidar Heiern stuper overende og vannet skyller ikkelen ger bare over glatte sten, men også over et menneskelig legeme. En

i strømvirvlene. Et ungt liv er sluknet.

Tyskerne henter liket og legger det på vegkanter og dekket det med et ullteppe. Hans kamerat blir arrestert. Tyskerne drar videre og kringsetter Verne Samvirkelag, et par kilometer lenger opp. Der blir bestyreren arrestert for spredning av illegale blar. Så — nur de tilbake til ulykkesstedet. Resten av vegen sitter bestyrer Vonheim på Samvirkelaget og K. M. med liket av sin kamerat foran fettene.

Slike scener unndrar de ansvarlige seg lettest ved å ta opphold i utlandet så lenge det varer og inn skrenke seg til å gi det forfattede og forlatte folk og fedreland «merkelige» gjennom vedkommende krigskasting. Det hele vel og valbert iscenesatt av de norsk-norske romingers verter...

«Den «brede» stortingsdebatt har aktivisere vårt folk»

sier formannen i Forbundet for Sosial Oppreisning, hr. Hroar Hovden i «8. Mai» for 1. febr. i år.

Det er også den helt riktige måte å reagere på overfor der reddbare og knehøne mentaliteten som rådde hos en del av flertallet som måtte orien tere seg og være helt sikker på «vind retningen» før de kunne jatte med der de trodde at de vil komme i den rette bås.

Det er ikke så liketil i den forsamling å tale Roma midt imot, det fikk hr. Bunkholt m. fl. erfare. Åre være dem som fremførte det norske folks mening, de gikk ut av debatten med sin mannfolkere i behold og det er en sjelden og kostbar vare i dag.

Full aktivisering av alle tidligere NS. straks.

Slutt rekkene om vårt Forbund. — Det er egenytten gjennom fellesnveten. Det er det riktige svar og eneste vei til sosial oppreisning. Vi er ikke forbrytere og våre slekter skal ikke være forbryteravkom. Vårt våpenskjold er blankt og skal bli det.

Vi vil ikke finne oss i å være eller

Hr. redaktør!

Så er vi kommet inn i en ny fase. Vi er ved et vendepunkt. Vi må ta vår stilling opp til overveide. — Stortinget har slått alle broer av.

Skal vi etter dette gi kampen opp og resignere, svelge noderlagets bitre kalk? Jeg mener nei, heller må det hete, at fra nå er det den virkelige kamp skal tas opp — kampen mot mørkemakten, mot usannhet, mot falskhet, mot hvikleri og mot den fullstendige mangel på all menneskelighet. Hittil har vi opptrådt som de pene gutter, som de kultiverte mennesker vi er. På den måten har vi fått vår natur. På den måten har vi fått storparten av det norske folk på vår side. Det er sjelden i dag å treffe et menneske som ikke forstår og mener at «rettsoppgjøret» er helt forfallet og meningsløst. Praktisk talt alle mennesker så skammer de seg over, hvordan samfunnet har behandlet oss og mishandlet oss.

Nylig hadde jeg et brev fra en partifører i Stortinget, han erklærte at nokonlig mente han det kunne ikke være straffbart å være passiv NS-mann. Men stikk i mot sin overbevisning er han likevel med og straffer tusenvis av sine landmenn for slikt medlemskap. Dette skal endog være en av de farande kristne personligheter. Jeg forstår etter dette inntegning. Skal det bli så opp i bursbuk i dette land. — Skal begravet rettshøvet og ut av femipolisen?

Vi må nå være klar over at for å få overbevist de politiske ledere og de som har tatt til i dette landet, må det nå å forstå at vi vil på utanom norsk lov slik som våre motstandere. Men, norsk lov skal holdes og ikke med ulov og løse som det heter i «Brottsloven». Selv om de andre der landet ved ulov skal bli vi vane med nå dette. Men vi kan ha andre tanker å overbevise de som har rett på. Vi har en meget stor del av folket på vår side; det norske folk er dog ikke

så gjennområttent og falsk som de ledende på prekestolei og andre podier søker å få det til. Jeg la merke til at Hambro var taus under lands-svilkoppgjøret i Stortinget. Han er klok den samme Hambro, var det første jeg tenkte. Han har været ute på usikker is før. Denne gang ville han ingen risk ta, han har tross alt en god teft, her gjelder det om å være forsiktig.

Denne debatten i Stortinget er jo allers en latterlig affære. Det ble jo lagt an på å forfuske det hele. Jeg forsto det slik som om det gjalt å sammenligne straffen for de som var domte, om A hadde fått passende straff i forhold til B. Hadde endda sammenlikningen strukket seg og å til dem som ikke fikk straff: til tvskvender, til profiterer, til norsk-tysk handelskammer, til svarthandlere og tvsh-handlere i små og store. Men nei. Pare NS Praktisk talt bare NS. Det er jo grunnlaget for rettsoppgjøret vi ikke godkjenner.

Kort og godt: Vi ga oss aldri før Norge igjen blir en rettsstat med likhet for loven med rett, rettshøvet og menneskelighet. De have herter for feil om de tror at nå blir det omkring «rettsoppgjøret».

Ibsen og Hamsun i Tv-land

Knut Hamsun skuespill «Livet» har hatt premiere på Schiller Theater i Frankfurt med den kjente skuespillerinne Jette Dorsch i Jullars Ibsens rolle og Walther Francker som Peter East.

Samtidig har Ibsens «Peer Gynt» hatt premiere på Herbrugs Schauspielhaus med Villi Quadflieg i hovedrollen og Ruth Niehaus som Solveig. Begge forestillinger ble mottatt med stor interesse og vakte begeistring bifall.

Et offer på godviljens alter.

En tysk fane fra 1870-71 e. høy tidlig tilhørt til borgermesteren i Rhine-Westfahlen av de britiske myndigheter. Fansen forsvant 1945 og ble av britiske tropper funnet i Frankrike og tatt med til London og overlevert krigsministeriet. Derfor er den nå altså atter brakt til Tyskland.

De små nasjoners oppgave er å være rettens utrettelige forkjempere

I og med A-pakten og nå avtalen i Lisboa har vårt lille land oppnådd den ære å få sitte ved de «store» bord.

Det er de «store» som bestemmer menyen, og det er såmen ikke billige reiser som blir tatt ut. Norges første forskuddsvise andel av regningen blir på 800 millioner kroner. Innen kommer til desserten er beløpet mangledoblet, og endda må en nok regne med både krisetillegg og drikkepen-

Et av de mørkeste kapitler i etterkrigstidens historie er den norske kirkes holdning overfor de såkalte «landssvikere». Istodetfor å vise kristelig barmhjertighet har prestene — med få hederlige unntakelser — vist en så nådeløs og uforsønlige oppførsel, at det sikkert mer enn noe annet har bidradd til alle utmeldelsene av statskirken. Vi glemmer nok ikke de prester som med revolver i hånd besøkte fangene, eller som forsmante hustruer til å la seg skille fra sin mann, når disse var NS. Nå skulle man tro der var falt mer ro over sinene — selv over prestenes — mer enn 6 år etter «rettsoppgjøret» tok til. Men der finnes ennå dem som ser det som en oppgave å holde hatet vedlike blant landsmenn.

I Bergen har vi således en journalistprest, Sverre Riisøen, som ikke forekommer noen anledning til hets mot Quisling og NS. Av slike grunne bonyttes han sjelden til kirkelige handlinger og har derfor så meget bedre tid til å ofre seg for journalistikken. Han boltrer seg så å si hver dag i sitt hovedorgan «Morgenavisen» og er også meget hyppig bidragsyter til «Tidens Tanker», disse små epistler som av Høyres Pressekontor sendes landet rundt.

I begynnelsen av november f. å. driver han i en av disse med overskrift: «For en gangs skyld: Honnør til staten» bl. a.

«Det teoretisk kan vi ikke nekte at staten som kirkens økonomidirektør i en trøstet situasjon vil falle for tentelsen til å diktere kirken et maktord som står i avveit strid med det budskap den har fått i oppdrag å forvalte og verne om av sin Herre og Mester. Dette skjedde under Quislings regimie».

Dette er en påstand som er egnet til å vekke avsky mot Quisling blant alle siviliserte kristne. Jeg skrev derfor et brev til journalistpresten, hvori jeg bad ham gi meg et greit og klart svar på hvilket malthud fra Quisling han ble til. Jeg fikk intet svar.

6. januar i år skrev jeg så følgende brev til ham:

«Hr. pastor Riisøen.

11. november f. å. sendte jeg pr. brev en forespørsel til Dem i anledning av en besvoldning. De hadde fremsatt mot Quisling i «Tidens Tanker». Jeg har til dags dato intet svar fått fra Dem, tiltross for at jeg ved å frankert svarkonvolutt.

Jeg kan godt forstå, De er i en tattepine. Det kan ikke være hyggelig for en mann som kaller seg Guds tjener å bli grepet i å fremsette usann-

ferdige beskyldninger mot en død. — Selv om De høster applaus fra den uvitende masse, kan De neppe unngå, at Deres samvittighet anklager Dem.

Det er altså konstatert, at De — likesålett som De øvrige geistlige jeg har stillet samme spørsmål — kan gi svar på hvilket maktbrudd fra Quisling det var «som sto i avgjort strid med det udskap kirken har fått i oppdrag å forkynne og verne om av sin Herre og Mester».

Skammer De Dem ikke?

Ellen Schnitler.

Dette brev fikk jeg etter et par dager i retur med følgende påtegning: «Nei skamme mig gjør jeg nok ikke dette tilfelle. Snarere har jeg grunn til å undre mig — over sannheten i Chestertons ord: «Gal er den som har mistet alt, men beholdt sin forstand.»

Sverre Riisøen (sign.)

Jeg synes hr. Riisøens flåsete, godmannrøkseskaft-svar taler for seg selv. Hans ugrunnede anklager mot Quisling er typisk for de midler selv i Herrens tjener finne. Å kunne benytte seg av, når det gjelder å komme en politisk motstander tillivs eller i svarte hans ettermæle.

Ellen Schnitler.

Må firmaet belale 4 millioner i etterlignet skall?

For formuesøkning under krigen. —

Største saneringssak i landet.

Den største saneringssaken hittil i landet skal i følge Arbeiderbladet, være saken mot Haugevands-firmaet Osmund Hauge som trolig må ut med hele sin formuesøkning under krigen, 4 millioner kroner, i etterlignet skall.

Riksadvokaten har sendt saken til etterlikning og det endelige tallet vil foreligge i løpet av noen dager. Tidligere har firmaet som avslutning på den strafferettslige side av saken fått 50.000 kroner i bot. Firsaet fabrikkerte under krigen tønner og lagret salt.

ke våpen som skal dirigere det internasjonale samkvem, så lenge er vi ikke kommet sikkerheten et hanefted nærmere. Tvertimot: Vi er kommet inn i en sfære av usikkerhet og risiko som burde gjøre hver og en av oss særdeles betenkt. Vi må være forberedt på hvert øyeblikk å se norske gutter i en kamp på liv og død på grunn av forhold som ikke har noe med vår norske sikkerhet å gjøre, men desto mere med børsnoteringene

En Reider Heiern suppet fort en pistol ned i vannet og stikker i å løpe.

En Sørdaen norsk Okkupasjonsskole. Ver han geværet til kinnen og skyter. Den unge Reider Heiern stuper overende og vannet skyller ikkelen ger Jare over glatte sten, men også over et menneskelig legeme. En anelse av noe rødt taper seg raskt

„Bøker på indeks..

setter den meget påpasselige kvinnelige medarbeider Libra i Aftenposten over sitt «Dagens ekko» forleden, hvor hun klynner den øst-tyske minister Gerhard Eisler opp i lyktepelen på grunn av hans iver m. h. t. «bokutrenskning».

Må det være en gammel bokmann tillatt å henlede den særede frøkens oppmerksomhet på det gamle ord om å gå over bekken etter vann. Jeg fore slår at hun gjør et lite forsøk på å sette seg inn i forholdene på dette område i det langt mer nærliggende land Norge, og hun vil da lett finne stoff til nye artikler under samme tittel.

Hun kan jo f. eks. begynne med en viss dokumentarbok av overløse Johan Scharffenberg. Da det viste seg umulig, helt å tie den ihjel i pressen måtte den «slaktes» og forfatteren utsettes for personlige sjikanerier. Til tross for at den var kommet ut på et av våre mest ansette forlag, ble den gjemt unna i de fleste bokhandlere — og som prikken over i'en kom det at den etter mystiske og hemmelige manipuleringer bak kulissene ble «trukket tilbake» fra bokhandelen! Det norske folk skulle altså ikke få lov til å bli kjent med de utgjendrivelege dokumenter som der ble framlagt, og selv danne seg en mening. Hvis Libra fortsatt er interessert, vil hun hos rette vedkommende få en lang liste over bøker som i årene siden 1945 er blitt satt på den riktige nok «uoffisielle», men derfor ikke mindre virkningsfulle norske demokratiske indeks! Bøker som skal boykottes, ikke selges og ikke leses.

Knut Hamsuns navn virker med særlig tyngde på oss nettopp i disse dager. Libra har sikkert forlenget av skrevet ham fra sin interessefære — og det er sikkert intet tan for hans verker —, men indeks-kvinnen kan notere for sitt neste «ekko» at hans bøker bokstavelig talt ble brent på bål den berøkte sommer da dette folk ble «befrikket» for så meget, vett og anstendighet inklusive.

Og når Forfatterforeningens formann i sine minneord finner å burde hviske lytterne i øret at «man bør lese hans bøker med våkent øye og fortrylles av naturskildringene og den varme medfølelse han utdeler for de små i samfunnet, samtidig med at man er kritisk innstilt mot det antidemokratiske i hans livsanskuelse», så tyder dette på at Forfatterforeningens formann går med en Gerhard Eisler i magen. Hvordan skal man ellers forklare det åndelige formynderskap han øyensynlig ønsker å utøve gjennom sin parole? Stoler han ikke på de norske leseres egen dømmekraft? Eller får man tross alle gylne ord og chartere allikevel ikke lov til å lese og mene hva man selv vil?

Kanskje Libra kan gi svare!

Liber.

NS. straks.

Slutt rekkene om vårt Forbund. — Det er eggenytten gjennom fellesnvt 2014. Det er det riktige svar og eneste vei til sosial oppreisning. Vi er ikke forbyrtere og våre slekter skal ikke være forbyrteravkom. Vårt våpen-skjold er blankt og skal bli det.

Vi vil ikke finne oss i å være eller bli forbyrtere og degenererte under-målere ved en provisorisk anordning fra en kjeller i London.

Vi har nå hatt mer enn nok ubehage ligheter og lidelser på kropp og sjel fordi motdagister og marxister la vårt land åpen for en fremmed hær makt og lot landets hovedstad besette uten sverdhuigg, men med dypt tyske bukk og ridende politi til ledsagelse.

Det skal ikke lykkes for disse her-rer fortsatt å synkverve det norske folk i årtier fremover, at det var Quisling o g hans sleng som fikk ty-skerne inn i landet? Det var ikke Quisling og hans sleng som fikk ty-gen og overkommandoen i Norge i de dage. Hadde det vært det, så hadde skuddene og sverdhuiggene falt i rette tid og på rette sted og spart folket fra fornedrelse og skam. I de rekkene var det våkne menn som var seg sitt ansvar bevisst.

Det er ikke vi som har kastet denne skitne hansken, men det er vi som gjentatte ganger har fått den i an-siktet på en slik måte at hverken vi eller kommende slekter har lett for å glemme det, og jeg tror at tiden nå er kommet til å ta den opp på en kor-rekt og verdig måte innen rammen av landets lover.

Har landets myndigheter laget en «kaste» av oss, så la oss være en «ka-ste» inntil videre og holde sammen som en sådan. Vi er en nokså stor «kaste»: 100.000 kvinner og menn som er direkte berørt plus våre familier, så tallet kan rolig ganges med 4 å 5 lik nokså nær en halv million i dette vårt lille land. Dertil kommer at denne kaste rår over tusentall serdeles dyktige administratorer og fremra-kende fagfolk på alle områder, som har sin hederlighet i behold. Vi kan ved å holde sammen og støtte hver-andre bli en maktfaktor.

Landssvikanordningen var, såvidt jeg kan forstå, laget for å slå oss helt ned i støvlene så vi aldri mere skulle få et pust eller titt over kanten, slik at de som hadde gjort seg fortjent ved «illegal insats» og «yskarbeid» skulle få levebrød som på den måten ble ledige. Planleggingen var forresten ganske god, men det ble endel tull med utførelsen selv om Berggrav for-søkte å støtte kraftig oppunder.

Det som er skapt til å flyte kan ikke synke for godt, selv om det duk-kes ned og holdes unner en tid. Det viste seg jo med all ønskelig tydelig-het under «de lovløse dage» i 1945.

Det er intet mindre enn beundrings-verdig å se hvorledes NS folk som er fratatt alt, stilling, levebrød, hus, hjem, formue, livsmuligheter, ære og «offentlig tillit» påny har brøytet seg rydning i svarteste skogen.

Tusenvis av disse brøytningmenn har på tross av alle dommer og for-dommer og fronter av hjemmelaget is vist sitt ukuelige mot og sin ærlige vilje til fortsatt hederlig og samfunns-gagnlig virke, som har avtvunget tilbørlig respekt i den andre leir og da skulle det jo være langt større grunn til for oss å hjelpe dem og oss selv. Kamerater som har spist av alumi-niumsboksene og som enda tror på sannhet og rett, la det alltid være en hellig plikt å støtte hverandre på den enkle måten som ikke koster noe sær-lig.

Det er de «store» som bestemmer menyen, og det er såmen ikke billige retter som blir tatt ut. Norges første forskuddsvise andel av regningen blir på 800 millioner kroner. Innen en kommer til desserten er beløpet man-gedoblet, og endda må en nok regne med både krisetillegg og drikkepen-ger.

De byrder som norske skattebor-gere på dette viset tar på seg, gir dem rett til å spørre: Var det klokt av oss å melde oss til dette felles-råttidit? Oppnår vi det som var vår hensikt?

Jo, svarer dagens politiske ledelse. Vi handlet rett. Vi oppnår sikkerhet. Sikkerhet mot øst gjennom kollek-tiv vestmakttoppslutning. Jo mere vår egen ubetvdelighet viser vår makt tesløshet, jo mere ruver våre «store» forbundne. Ved siden av dem er vi trygge.

Ja, er vi nå egentlig det? Det er et gammelt ord som sier at ung og gammelt folk går ikke godt sammen på dansegulvet på samme tid. Det gjør heller ikke de store og små stater. De har ikke gått den samme danseskolen og ikke lært de samme trinnene.

U-nøiaktigheter

I artikkelen om Aftenposten hadde det dessverre innsneket seg et par trykkfeil som for ordens skyld bør rettes. Når det står «avtale om tryk-nings av Fritt Folk fra 1. april», må datoen rettes til 12. april. Og når det i siste avsnitt står «noen misforståel-ser eller nøyaktigheter», så har nok en spesielt humoristisk anlagt trykk-feilsdjevle underslått den meget vik-tige bokstav u — det skulle ha stått uoyaktigheter, hva forøvrig alle le-sere vil ha forstått.

Når talen er om trykningen av Fritt Folk, kan det forøvrig nevnes at Aftenpostens ledelse atstasjerte Fritt Folks redaktør en av Aftenpostens dyktigste journalister som hadde til oppgave å orientere redaktøren om de rent tekniske forhold m. h. t. om-brekning av avisen m. v.

Kunstnere i sitt fag. Smugling er blitt en innbringende geschäft over alt i verden, kanskje spesielt i Mellom-Europa. Nylig ble det avslørt en bande som hadde vært mer enn alminnelig oppfinnsom. Etter forsiktige be-egninger hadde denne bande smuglet rundt 70 millioner kroner — gjemt i tarmene. Billedet viser metoden: pengesedler pakket i gummihylser, 9 cm. ang. Hver smugler hadde to slike ruller gjemt i tarmen. Hvordan de bar seg ad for å få dem dit og derfra — ja, derom tier historien. Tro om man ikke bekjempet smuglingen best ved å oppheve endel restriksjoner?

Det er de «store» som bestemmer menyen, og det er såmen ikke billige retter som blir tatt ut. Norges første forskuddsvise andel av regningen blir på 800 millioner kroner. Innen en kommer til desserten er beløpet man-gedoblet, og endda må en nok regne med både krisetillegg og drikkepen-ger.

Jo, svarer dagens politiske ledelse. Vi handlet rett. Vi oppnår sikkerhet. Sikkerhet mot øst gjennom kollek-tiv vestmakttoppslutning. Jo mere vår egen ubetvdelighet viser vår makt tesløshet, jo mere ruver våre «store» forbundne. Ved siden av dem er vi trygge.

Ja, er vi nå egentlig det? Det er et gammelt ord som sier at ung og gammelt folk går ikke godt sammen på dansegulvet på samme tid. Det gjør heller ikke de store og små stater. De har ikke gått den samme danseskolen og ikke lært de samme trinnene.

En liten stat vil ifølge nødvendig-hetens lov være henvist til å måtte bygge sin kulturelle utvikling — ja, hele sin eksistens — på rettsprinsip-per. Det gjelder såvel innad som utad. Innenrikspolitisk som utenrikspo-litisk. En slik nasjon kan ikke i et øyeblikk spille ut et trumfess i form av makt. Dens handlinger vil i ett og alt være bunnet av rettsprinsip-per. Av den grunn vil det være makt-påliggende for slikt et lite land å få også omverdenen til å gå inn for til-svarende prinsipper. Det var på den måten at det lille Norge ydet sin inn-sats ved Hager-rettsreglenes tilbli-velse. Det var ut fra Norges kamp for rett kontra makt at det ble over-dratt det norske Storting å forvalte Nobels fredspris. Vi så det slik her i dette land — vi gjorde det i et hvert fall inntil for noen år siden — at skulle vi over hodet spille noen rolle i det internasjonale — måtte vi ut-

landets egne grenser.

De «store» stater ser tingene annerledes.

Riktignok anser selv de mest opp-legte stormakter det hensiktsmessig innenlands å gå ut fra lov og rett. Men flytter vi over på det uten-rikske plan, møter det oss foreteel-ser som bare lite har med rettsprin-sipper å gjøre. Historien viser oss gjennom alle tider — og gjør det den dag i dag — at når det gjelder de mektige nasjoner så er det mak-ten som i alt vesentlig har overtatt rettens rolle i det internasjonale sam-kvem. Her er det ikke lenger spørs-mål om stillferdige paragrafer. Her gjelder «den kalle krig», flåtedemon-strasjoner, prøvemobiliseringer og siste instans den direkte vepnede konflikt.

Uansett sakens beskaffenhet pyn-ter alle seg med «rettferdighet». Al-d' tørnet stormakter sammen uten at begge parter rykket fram under «rettferdighetens» vimpel. Og når så nedslaktningen var over og sverdet igjen kunne stikkes i balgen, så var det den seirende som ensidig og i kraft av sine overmektige våpen de-kreterte at det var han som hadde «rett» og den overvundne som hadde matt «urett».

En skal ikke titte langt bakom stormaktspolitikkens kulisser før en blir klar over at det er slik det har seg. «Interessefærer» er et hyppig forekommende ord i stormaktsspi-let. Og dette ordet lar seg bare dår-lig forbinne med normale rettsprin-sipper. Det forutsetter makt og mak-tens anvendelse.

I dag er hele verden kløvd i to. I øst og vest. Og det er såvisst ikke de små nasjoner som har brakt det der-hen. Den uroen som i dette øyeblikk ulmer overalt, skyldes nettopp de mektige nasjoners «interesser». Det er de althetvingende storkapitalist-iske «interesser» som disse nasjoner går i bresjen for, som presser seg fram på tvers av menneskehetens liv og velferd. Vel nok snakkes det vak-kert vegger opp og vegger ned om «ideologiske motsetninger», om uegen nyttig kamp for ideelle politiske grunnsetninger. Men bakom all denne smukke tale skinner det i blankt gull og dufter det av fersk råolje. De utnyttede og utbytete kolonifolks opprør i dag i Afrika og i Asia er menneskerettighetenes oppstand mot den kyniske makt som stormaktenes kapitalistkretser har mobilisert. En-nå i dag vet vi ikke om oljekildene i Iran ikke skal bli årsak til uskyldige menneskers død og fordervelse slik som i sin tid Syd-Afrikas gull- og diamantleier ble det. Millioner står i fare for å bli ofret. Stormaktsinter-essene svever over vandene.

De små nasjoner har ingen som-helst interesse av å delta i dette spill. Vi «små» er fra gammelt av vant med å kalle tingene ved deres rette navn. For oss skifter ikke er forbrytelse karakter fordi om den blir begått av en stormakt og ikke av en enkelt-person. Vår oppfatning av rettens ves-sen påvirkes ikke av «kall krig», av knallende kanoner eller altutslettende atombomber.

For å verne sin strålende sikkerhet har en rekke små land sluttet opp i de store nasjoners formasjoner. For å verne sin sikkerhet, ja. Men så lenge disse «store» ikke erkjenner at det utelukkende er rettsprinsipper og ik-

nærmere. Tvertimot! Vi er kommet inn i en sfære av usikkerhet og risi-ko som burde gjøre hver og en av oss særdeles betenkt. Vi må være for-beredt på hvert øyeblikk å se norske gutter i en kamp på liv og død på grunn av forhold som ikke har noe med vår norske sikkerhet å gjøre, men desto mere med børsnoteringene i de store verdens-sentra.

Et fostbroderskap mellom små og store nasjoner er i seg selv en selv-motsigelse så lenge de første i enhver henseende ønsker og vil stå på ret-tens grunn, mens de sistnevnte for-beholder seg å la styrken bestemme «retten» når det måtte passe dem. Bunnet på hender og tetter gjennom pakter og avtaler løper de små den løynfallende risiko å bli knast mel-lom maktens valser. Det lønner seg dårlig å la seg dære av vakre ord og vennlige fakter. Ordtalet om at det koster å spise kirsebær med de store, har ikke skapt seg selv.

I den uroens verden vi opplever, har de små nasjoner sin selvfølgelige oppgave. De har den oppgave å være rettens utrettelige forkjempere mot den rettløse makt. Fantasterier vil det muligvis bli innvendt. Nei, det er ikke det. Det store vokser av det små og skuffelser dreper ikke det som har livets vekst. Rett er ikke noe ab-strakt begrep. Rett og rettsbevisst-het er en realitet. Og bare nå den realitet kan en gjøre seg håp om å bygge en bedre verden.

Nasjonenes Forbund falt sammen på grunn av den indre skjørhet i strukturen. Forenede Nasjoner vil sikkerlig lide samme skjebne. Ingen av de to institusjoner har holdt mål. Og det fordi de ikke har bygget på en ensartet og disiplinert rettsoppfat-ning hos de tilsluttede nasjoner. Det må en total omstilling til, en omven-delse innvendigfra. Målet må være: først en individuell og statlig omstil-ling til rettsprinsipper og så en ver-densdomstol, en domstol som alle bøyer seg loyalt for og som med retts realitetenes tyngde tvinger makt-tendensen under jorden.

I dag er Norge på grunn av det uensartede fellesskap vi nordmenn har gått inn i, så langt fra i noen sikkerhets-sone at vi tvertimot befin-ne oss direkte i farsonen. Vi vil ikke unnså oss for å kjempe i verdens domstolens politi-armé. Men vi unns-lår oss for å slåss for storfinansens egeninteresser, vi unnsår oss for å slåss for stormaktenes koloni-inter-esser, vi unnsår oss for å slåss for avvikling av styreformer som andre nasjoner selv føler seg tjent med, og som de har like mcgen rett til å bi-beholde som vi mener å ha rett til vår indivi-uelle ytringsfrihet.

Vi vil ikke kjempe for makten. Vi vil kjempe for retten. Ikke nødven-digvis for min rett og min person-lige oppfatning av den, mer for de generelle rettsprinsipper som kan få alle folk til å stå sammen i gjensidig aktelse og fordragelighet.

Målet er stort, — nær sagt ufatte-lig stort. Men desto mer er det verd at vi ofrer det tid og krefter. Mot-gang vil nok møte oss. Tilbakeslag også. Men vi lar oss ikke kverke av den grunn. En gang skal det høstes der hvor vi i vår oppriktige optimis-me sår.

I dag har de små nasjoner sin sto-re oppgave!

H. G.

Et stort og rikt menneskes skjebne i norsk politikk

Sokneprest Dr. Alfred Eriksen

Sokneprest dr. Alfred Eriksen.

PÅRBEIDT MED «8. MAI» for rett og rettferdighet må det være oss tillatt å peke på en av de mest uavhengige og skapende personligheter som vårt land har fostret — sokneprest, dr. Alfred Eriksen. Han hadde den Gudgivne gave til å kunne indigres over urett — og uten personlig hensyn gikk han til kamp mot den. Han tok intet hensyn til egen karriere. Egne behov lå langt borte fra ham når han brendte for noen som led urett, og med rette kan en si at han er en av de menn som kjempet for å føre vårt folk opp i de solfulde lier. Alfred Eriksen ble født i 1891 i Kristiania.

HAN BLE 1891 UTNEVNT TIL SOKNEPREST I Karlsøy, Troms fylke. I 1907 ble han Dr. philos. på den psykologiske avhandling «Vilje». Han var ordfører i Karlsøy fra 98 til 03, da han ble valgt til stortingsmann for Troms. Han gjenvaltes i 1906 og 1909 og satt på Stortinget til 1912. Han døde som sokneprest i Vaalerengen Oslo 4. mai 1934.

EN SOM SKRIVER DENNE ARTIKKEL var på Karlsøy sommeren 1941. Siden lå snellblank med myriader av fuell og Nord-Norges tropiske sommer kastet sin magiske glans over Karlsøy som lå der med det grønne neste press i verden, med rypekratt innimellom. Jeg hørte straks om «sosialistpresten» som hadde kjempet for de fattige små strandsittere mot de dengang så mektige handelsmenn og embetsmenn. Alfred Eriksen levte like sterkt i folkeminnet på Karlsøy, og hans kamp med sorenkrivere, statsadvokat og mektige handelsmenn var ikke glemt. Presten var stri og rett som det var kastet han prestekjolen og ble en farlig fekter i lærmannsretten, hvor hans diktige motstander var Urbye som siden ble minister.

OM IKKE DEN FØRSTE så dog en av hans største kamper ble da han påtok seg å ordne opp i en affære for

ikke lovens og den Thinske ånd i våre rettssaler — stort sett! «Vi skal ikke ha noe foredrag om», dekreterte således den store dommer til den i prosessuell henseende kasterende tiltalte i Eidsivating lagmannsrett den 19. Desember 1945....

Den store dommer dannet skole. I livs- og dødssaker kunne det henne at en forsvarer måtte rettene etter ca. en halv times konferanse med tiltalte.

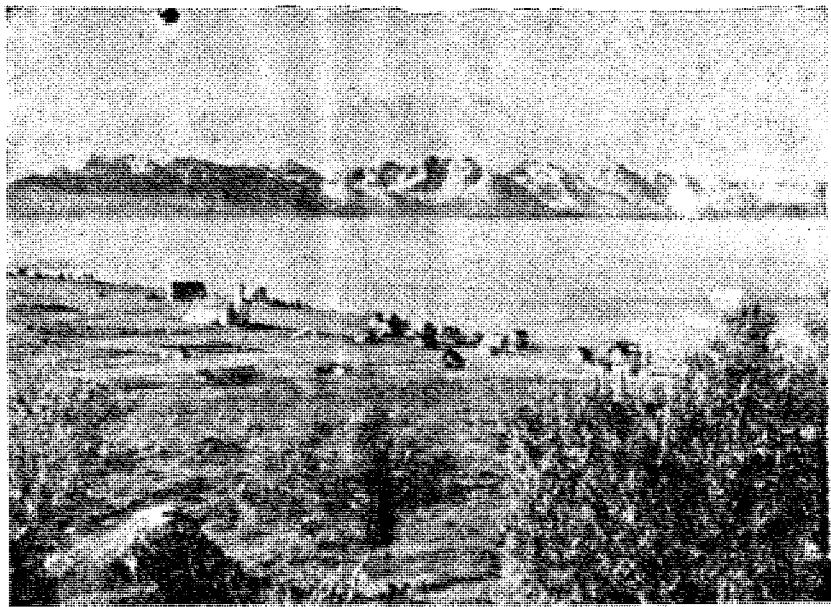
STATSADVOKAT URBYES PROSEDYR var stort sett saklig og nøktern, hvilket ikke ubetinget kan sies om prestens, da han etter en tørr og kort tale av sin forsvarer fikk ordet. Hans veltalenhet var strålende, og han leverte en utmerket imøteelse av statsadvokaten, rikelig spekket med nye utfall mot påtalemyndigheten og handelsmennene. Han betonet også sterkt det uegennyttsige i sin handlinger. Lagrettens kler ble falt ved midnatt, etter to timers rådslagning. Det ble svart nei på tiltalens første spørsmål (altså ikke skyldig) og «ja» på spørsmålet om Eriksen hadde ført bevis for den innrømmende beskyldningens sannhet d.v.s. bevisningen om at handelsmann Holberg hadde økt kontrakten istandbrakt ved bedragersk tilfæld. Frifinnelsen ble deretter avsagt.

SOKNEPRESTEN BLE ETTER DOMMEN HYLDET med fakkeltog i Tromsø, deretter var det pinkekonert for redaktøren av venstrebladet «Tromsø». Den neste dag gikk de to fiender — handelsmannen og presten i land på sitt ensomme Karlsøy... «Fører» pressen svd på begynte nå å skrive om «sosialistpresten» på Karlsøy. Aftenposten satte i gang sin tradisjonelle private etterforskning mot presten. Det gjalt dengang ikke «den kjendte og ansette Osloadvokaten» eller Olympiaskipperen Haider — men bladet lette med lys og lykt etter beviser for at Eriksen hadde sviktet de religiøse dogmer, idet det ble påstått at han

«Ikke trodde på kjødets oppstandelse»

Bladet omtaler presten som Nordlands Bolzius, idet han hadde drevet en betydelig virksomhet som vidunderdoktor som helbredet ved håndspåleggelse og hypnotisme. (Sikter til de eksperimenter han drev da han arbeidet med sin doktoravhandling). Aftenpostens anstrenge var dog forgjeves.... Blant den største del av befolkningen nordpå, ble lagrettens kjennelse mottatt med tilfretshet og begeistring, og betraktet som en seir for småfolkets sak. For presten var den en stor seier, som øket hans anseelse og oppildnet ham til ny kamp for sine ideer.

BOIKOTTET AV DEN LOKALE PRESSE måtte han skape et talerør for sine ideer ved grunnleggelsen av bladet «Nordlys». Det feiret ganske nylig 50-årsjubileum i Tromsø. — Hans trofaste medarbeider, frk. Jensen

KARLSØY.

og dets menn, fortjente etter vår mening en gullramme, og det ikke bare i en avis som «8. Mai» som etter sokneprest CHRISTIES' (h) mening driver «infam agitasjon».

De skriver: Vårt offentlige liv er i den tid som er gått ikke blitt rikere og dets menn ikke større. — Stridens friske vind er stilnet av. Den personlige overbevisnings skarpe og uforsorlige realitet lyder ikke lenger i våre offentlige forsamlinger. Vel står parti ennå mot parti og mann mot mann, men partigruppene er utvisket og mennesket er blitt visst og uten glød, fordi den ikke lenger gir uttrykk for noen personlig og selvstendig overbevisning, men bare for partiets beslutning og autoriserte mening. De menn som ikke blindt vil høre seg under partiensken har ikke lenger noe å gjøre i vårt politiske liv. De blir ikke valgt. Derfor er vårt politiske liv blitt fattig og grått som vannet i den døde dam.

ALFRED ERIKSEN VAR EN STRIDENS OG KAMPENS MANN. Han vakte ved sin inntreden i det offentlige liv berettiget oppsikt, ikke bare på grunn av sin radikale politiske oppfatning, men like meget på grunn av sin veltalenhet, særpregede og UAVHENGIGE personlighet. På offentlige menn har i den grad vært angrepene og motgangen formelig det! Det var perioder i hans liv hvor haglet ned over ham og syntes egnet til å knuse ham. Tilsynelatende var han ganske uberørt av det. Det syntes tvert imot som om motgangen og de personlige angrep oppildnet ham til ny kamp, og han slo ialfall igjen med en glød som syntes ukuelig, og som ofte avtvang endog hans motstandere respekt og beundring.

EN AV DE TIDLIGERE UNG-SOSIALISTISKE ledere skrev noe betegnende om Alfred Eriksen etter hans død:

«... Jeg regner det for en av mitt livs største tragedier at jeg var med og hugt ned denne høyeste, selvstendige og politiske førersklikkelse til fordel for en mann som Magnus Nilssen. Til uansett alt

At en prest kunne ha hans sosiale og politiske oppfatning ble ham ofte bebreidet.

HANS SVAR PÅ DETTE ANGREP er aktuelt så lenge det ærede preste-skap dveler blant oss:

«Det er en gammel tale dette at prestene alltid skal velsigne dem som har makten, at prestene skal brede sine hender beskyttende over alt bestående. Det er en gammel dags oppfatning, og prestene har ganske vist før i tiden allfor ivrig søkt å fyldestgjøre denne oppgaven. HAN VAR IKKE SKUGGFREDD. Trätte man fram i det offentlige «får en ikke være allfor nærtakende, og den som ikke forstår noe av fektetunsten, og ikke kan verge for seg» — fikk i alle fall holde seg vekk, mente han.

HAN GAD SOM REGEL IKKE A beriktige de uetterretteligheter som pressen serverte. Men i en debatt i 1908 uttalte han: «Alle vet jo at den virksomhet som Morgenbladet, Aftenposten og Verdens Gang så uoppørlig driver på med ikke er uttrykk for noen folkemening her i landet. Den er et uttrykk for hva herr Benjamin Vogt (!) og den Vogtske familie, hva herr Schibsted og endel grosserere og noen andre Kristiania-borgere fra et bestemt fåtallig lag mener, men den er på ingen som helst måte uttrykk for folkemeningen». Og under en senere debatt samme år sier han om Aftenposten: Der tales så meget om at denne avisartikkel skulle jeg ikke ha lov til å bruke. Jeg brukte den likevel fordi jeg tror at Aftenposten rett om er noe pålitelig organ i alle tilfeller.

MEN DET HENDER JO at det sies sannheter — selv i Aftenposten — og etter de opplysninger jeg har tilveiebrakt på annet noli, viser det seg, at det som er uttalt i denne avisartikkel i Aftenposten, tilfældigvis er pålitelig, og nøyaktig. Man får da ikke i den grad ville gjøre Aftenposten til upålitelig, at man mener der ikke kan finnes riktige artikler i den...

Frontkjemperne

Av Gun Johannessen

Oppgjørets slutfase har stort sett gått rolig og fredelig for seg. Og det er ikke bare samfunnsmaktene og organisasjonene som er tjent med det. Det er derfor å håpe at Dagbladet som landets nest største avis ikke bare slipper til noen konsentrerte forvarspunkter fra en frontkjemper for dermed å få høve til å trykke opp et eventuelt hatsk og tendensiøst motinnlegg etterpå, men at de frigir litt spalteplass til saklige innlegg fra begge sider.

Overkonstabel Bredo Hanche Syversen skriver i sitt innlegg bl. a. at Hakon Warendorph jr.s innlegg var et resultat av hans rasjonaliseringsdynamisme. Da dette bare var et av Syversens rikdom av flotte, men noe forstøtelige uttrykk for menigmann, var vel Scharffenberg den best kvalifiserte til å svare ham. Men jeg vil gjerne få lov til å komme med mitt syn på saken.

Jeg kan straks si at det er noe tøv når frontkjemperne skulle kaste seg over W. jr.s rasjonaliseringsformel som sin egen i den tro at de handlet etter samme motiver. Alle frontkjemperne vet hva de kjempet for, en beviser ikke la andre bestemme sine meninger i den retning. For oss som leste W. jr.s innlegg var det en veldig overraskelse å se det på trykk i Dagbladet. Og det er grunn til å tro at W. jr. ikke trodde noe større på å få det enn da han skrev det. Derfor grunnen til at han rasjonaliserte sine meninger til det absolutt vesentligste for i det hele tatt har en aldri så liten sjans til å få det på trykk.

Fra B. H. Syversens virksomhet som politimann under krigen hadde han en del å gjøre med frontkjemperne. Han skriver bl. a. i den forbindelse: «I parantes vil jeg bemerke at det gikkert også var noen «bra» av dem, men disse så en to ikke. Det var mange av dem, og det var jo den som hadde betydning». Her må jeg få lov til å protestere på det kraftigste. At ikke de så noe til «bra» frontkjemperne er nok sant — hva hadde de hos Dem å gjøre. Men at de mindre bra som De deler opp i ymse kategorier og gir alleslags fine akademiske benevelser, var meningen, tør jeg betenke som en frekkt påstand. Etter Deres artikkel å domme er De godt orientert om frontkjemperne og kjenner dem tilsvulvende bedre enn de kjenner seg selv. Men da burde De også vite at det var ca. 700 på frontene og at det ellevs var flere tusen av oss som slapp fra det med livet (på fronten ialfall). Kan De så svare oss på hvor mange av disse 700 og hvor mange av de tusen andre hadde De som delikvenser? Hadde De hatt et slikt høyt tall eller gitt opp et tall som De vel kunne ha lyst å gi opp, ville nok Deres artikkel hatt den rette ødeleggende virkning for oss som var tilsiktet. — Men når De i Deres ellers grunnleggende filosofi ikke forteller oss hvor mange av «svkonatene» som har gitt Demloff til Deres uhørte påstander, må vi ha lov til å tro at det blant frontkjemperne ikke fantes flere ødeleg-

gende elementer enn blant andre samfunnsgrupper, til dømes i den innen- og utenlandske motstandsgruppe.

I en diskusjon som denne må vi straks ha for øye at dei voldsherredomme som mulige s enkelte frontkjemperne skulle ha pr. ktisert på egen hånd og som B. H. Syversen i lange avsnitt behandler psykologisk ikke kom det norske folk til kunnskap før etter fredsutbruddet. Vi — mengden av frontkjemperne — var like ukjent med disse og alle andre graverende forhold under krigen som «jøsningene» var det. Det hjelper ikke om både presse, radio og litteratur i de nærmeste årene etterpå har klart å innbilde folk av både den ene og annen kategori nordmenn at dette var kjent allerede fra morgenen den 9. april.

Etter krigen skaptet et nytt norsk rettsslagord «De burde vite eller forstå» osv. Dette har skapt ikke så få tragikomiske situasjoner under oppgjøret. Alle — og særlig frontkjemperne — ble dømt på grunnlag av denne meget oppfinnsomme setning, mens fremtredende nordmenn med relativt langt større forbrytelser på samvittigheten ble fritatt for å forstå noen ting. Det skulle tyde på at det langt fra var «mentalt undermålere og umodne sjeler» som reiste til fronten, når vår intelligens lå så høyt at vi skulle forstå det som sjø landets ledende menn ikke forsto et kvekk av. Derimot lærer det med her at de sistnevnte fullt ut aksepterte og forsto at de var kvalifiserte til dekorasjoner og forfremmelser.

Hovedspørsmålet i en hver drøfting omkring frontkjemperne blir: Var våre forbrytelser bevisste? Reiste vi til fronten for å skade vårt land? Det er dette spørsmål vi blir dømt på ut fra den nevnte rettsregel at vi burde forstå det var landsforrederi. Men når vi da bare fikk fra en fem til sju års fengsel i stedet for dødsstraff, må vi tillate oss å tvile på myndighetenes gode samvittighet når de slår (slo) fast at vi måtte forstå osv. Da blir det naturlig å spørre om ikke en annen gammel og god rettsregel burde vært anvendt, nemlig «at all tvil skal komme tiltalte til gode».

Når det kunne herske tvil om frontkjempernes frontinnsats var bevisst landsforrederi og tilnied i enkelte domspremisser er slått fast at tiltaltes handlinger var ment å tjene landet — ikke å skade det — da måtte dommen blitt frifinnelse.

Gun — J.

Det første britiske flåtebesøk

til Spania siden bergerkrigen i 1936 har nettopp funnet sted. Det var minneleggeren «Avollo» som besøkt: marinebasen El Ferrol Francos hjemby. Manskaket ble godt mottatt og underholdt av byens myndigheter, blir det meldt.

Den britiske hjemmeflåte, the Home Fleet, skal offisielt besøke spanske havner i vår.

Vidkun Quisling

OM IKKE DEN FØRSTE så dog en av hans største kamper ble da han påtok seg å lede den store okkupasjonsfor- en liten strandsitter. Den mektige han- delsmann Helberg ville gå til auksjon av en liten gård for en ubetvellig her- holdningsgjeld. Tvangsauksjonen ble imidlertid forhindret på grunn av et pantebrev som tilhørte gårdbruker- søster, som sikkerhet for en liten arv. Helberg fikk imidlertid hennes mann til å underskrive et kontraktutkast om overdragelse av arven og det betydelig underpris. Mannen som til slutt forsto at han hadde gjort galt tok utkastet hjem til sin hustru. Hun nektet å selge sin arv til Helberg, og hun satte ikke sin underskrift på kontrakten. Helberg truet mannen med sak — hvis han ikke sendte kontrakten tilbake med hustruens underskrift. Da det gikk å langt hadde mannen ingen annen vei enn å gå til soknepresten — det var Alfred Eriksen, og be om hjelp. Eriksen sa at papiret var en nullitet og med mannens samtykke brendte han kontraktutkastet.

PRESTEN BLE SATT UNDER for- følgning fordi han på denne måte hadde hindret at fattige mennesker ble bedradd.

Handelsmannen visste han kunne stole på rettspleiens innehaver! Vedkommende sorenskriver hadde for å dekke en kassemangel måtte låne penger av handelsmannen. Han ila da også sokneprest Eriksen en bot, som denne nektet å vedta. Soknepresten skrev i «Sosial-Demokraten»:

«Jeg tror det av mange grunner er sundt og nødvendig at den offentlige oppmerksomhet vendes mot rettspleien heroppe. Her må nok en grundig uttøffning til. Derfor har jeg heller ikke underhånds villet gjøre påtalemyndigheten kjent med hvilke bevismidler jeg har tilveiebrakt, men har villet la saken få en tilspisset form. Ti statsadvokaten er heller ikke uten skvill for at denne sak er blitt så slett opplyst».

SAKEN VAKTE SVÆR OPPSIKT. Det lukket krutt og krigsbegeistring over hele Tromsø. Lagmann Thinn, den senere berømte høyesterettsjustitiarius, måtte stadig gripe inn i de skarpe fektninger. ... under den republikkeksel som fulgte mellom statsadvokaten og den tiltalte, heter det i en artikkel i «Dagbladet»:

«Hvilk man, selv om man ikke hadde større kjenske til disse menn fra før, — uviljelig det inntrykk, at her sto to begavede menn like overfor hinannen og det i mer enn en retning: Statsadvokaten som forsvaret for sin egen tidligere fremgangs måte, som forsvaret for den mektige nordlandske handelsstands interesser, og som forsvaret for de «store» i økonomien. Tiltalte som forsvaret for seg selv, men først og fremst for de små og undertrykte».

TAKKET VÆRE DEN YTTERST LOVKYNDIGE og rettsindige THINN ble det i denne rettssal rørt klenger mellom aktor og tiltalt i den feynbyrdighets atmosfære som vår straffeprosesslov av 1837 foreskriver. — Den dømmende virksomhet bygges på en registrering av støtene pro et kontra — «en dom er en samling av inntrykk» sa engang sorenskriver Rudolf Petersen på sin artistiske måte. I den rettferdighets epoke som vi nå har gjennomlevet har det som enhver vet

for sine ideer med grunnleggende av- bladet «Nordlys». Det feiret ganske nylig 50-årsjubileum i Tromsø. — Hans trofaste medarbeider, frk. Jenny Garfjeld, overtok ledelsen av bla-

val med og någ den gamle høy- reiste, selvstendige og politiske fæ- rerskikkelse til fordel for en mann som Magnus Nilssen. Ti uansett alt det gode man kan si om denne si-

Da Hovdingen Erik den røde faldt for Pilen fra «Buen».

Karikatur fra «Vikingen» da Eriksen ble ekskludert fra Arbeiderpartiet.

det. Så stiftet han et fylkesparti. — Den senere stortingsmann Meyer Foshaug skrev, at det ble ikke glemt i motstandernes presse å gjøre oppmerksom på hvilken håpless oppgave disse folk hadde satt seg.

DE KLASSISKE MIDLER ble med en gang brakt i anvendelse. — «Berrens Aftenblad» skrev således: «Sokneprest Alfred Eriksen sitter nå i sitt embete som en forargelse for det hele land. Det er uforståelig at han har kunnet bli sittende der så lenge. De der setter høyt det som helligt er her i landet, venter nå at sokneprest Alfred Eriksen snarest entlediges fra sitt soknekalde».

Aftenposten oppsøkte også kirkestyrets råden, biskop Wexelsen, i sakens anledning, men uten resultat. Statsråden kiente vel presten for godt og var klok nok til å forstå at det intet kunne gjøres med ham.

MEN INTET KUNNE STOPPE DEN BEVEGELSE som Alfred Eriksen hadde skapt.

Ved stortingsvalget i 1903 erobret han Troms fylke som stemte sosialismens første representanter inn i allmaktens store sal på Løvebakken. NB en sosialisme skap ut fra rettferdsbehovet hos en hjertevarm norsk færskikkelse som ble møtt og talte slik for de underkuede små, at disse folke så usvikkelig sikkert at det var dem han ville hjelpe og ikke seg selv! Han skulle aldri bli funksjonær i en kald og steril partimaskin. Hans offentlige innsats på Stortinget i mange perioder tilhører Norges politiske historie. Han var en brennende faktum for sannhet og rett som ikke kan glemmes.

GUNNAR OG HENRIK ERIKSEN bleiste sin far et vakker minnesmerke i en ypperlig bok hvorfra denne artikkel har hentet sitt stoff.

De fleste setninger som de i 1939 skriver om vårt offentlige liv

ste, mot Alfred Eriksen var han en pygmé».

HELT FRA DE FØRSTE ÅR PÅ STORTINGET hadde Alfred Eriksen merket en viss uvilje fra Arbeiderpartiets ledelse, en uvilje som med årene kom til syne på mange forskjellige måter. Denne uvilje hadde flere årsaker. Det er ikke tvilsomt at Alfred Eriksens uavhengighet vakte partiledelsens mishag. Dessuten var han prest, riksmålsmann og motstander av forbud. Da de revolusjonære — utenfra inspirerte — retninger dukket opp, tilkjennega han åpent sin fordømmelse av disse, deres politiske og faglige midler. Det var derfor naturlig at lederne av de revolusjonære retninger på alle måter søkte å bekjempe ham. Etter deres mening hadde han vært altfor lenge tålt i partiet. Og på A-partiets lands møte i Stavanger i påsken 1912 gikk de løs på ham.

REDAKSJONSSEKE. THORNÆS i «Ny Tid» i Trondhjem mente at Eriksen nå måtte velge mellom sin stilling som formann i det «borgerlige» Riksmålsforbundet og sin stilling som formann i A-partiets stortingsgruppe. Angrepet ble understøttet av Traammøl som bebreidet Alfred Eriksen at han hadde opptrådt som meglingsmann under arbeidskonflikten sommeren 1911, og for at han i den anledning hadde mottatt Borgerdådsmedaljen Postassistent, nå rådmann, i Moss Arne Mørnussen fant Alfred Eriksens stilling som prest uforenlig med vervet som Arbeiderpartiets parlamentariske fører. De som fremholdt prestens dyktighet og banebrytende arbeid for saken ble møtt med hånsord og bemerkninger som at «det er standpunktene og ikke dyktigheten det kommer på an».

Ved avstemningen ble han mot 40 stemmer satt utenfor hjorden.

Vidkun Quisling om Nord-Norge 1937

I 1937 skrev Vidkun Quisling følgende, som det på tross av den øyeblikkelige situasjon nok kan være grunn til å dra seg i minne:

«Det er en kjensgjerning at det røde opprør i Finnland i 1917—18 sikket på bolsjevisering av Skandinavia. I de seinere år, og særlig etter at Russland igjen er kommet til krefter, er truffet alle slags foranstaltninger med det samme erobringssål for øye, til takt som stadig er øket i omfang og intensitet, deriblant omfattende militære forberedelser av opplagt offensiv karakter. Tyngden av Russlands erobringssål er etter 1932—1933 tydelig forlagt fra Østersjøen til Nordhavet og Atlanterhavet.

Det er videre en kjensgjerning at en drastiske oppløsningsprosess som disse erobringssål bygger på, og som er nådd meget langt i vårt folk, rider i særdeleshet fram med fart i den nordligste, utsatte landsdel. Vårt største parti og regjeringsparti er programmessig og ideologisk solidatisk med bolsjevismen. Et annet anerkjent politisk parti (Norges kommunistiske parti) som samarbeider med regjeringspartiet, står direkte i de fremmede erobrerers tjeneste.

Vår historie har aldri sett noe liknende: Planmessig, systematisk undergraving av et angivelig vennskapelig folk for å oppløse dets nasjonale organisme, stvte det ut i borgerkrig og erobre det!

Overveier man disse og liknende kjensgjerninger vil enhver måtte innrømme at dette er hovedspørsmålet i norsk politikk i dag.

Andre ting i sin orden naturligvis. Men dette, hvorledes vi skal holde vårt folk sammen i denne verdensrevolusjonens tid og bevare vårt fedrelands frihet og fred, hvordan vi skal komme gjennom de nåværende verdensforviklinger uten krig og borgerkrig og i hvert tilfelle uten å bli sønderlemmet nasjonalt eller endog utsløttet, det er det mest livsviktige spørsmål for det norske folket i dag, og det synspunkt hvorfra egentlig alle andre større og mindre spørsmål må bedømmes.

Men intet virkelig effektivt gjøres for å løse dette spørsmål, eller for å avvende de farer som truer med krig og kommunisme. Tvert i mot. — Tiltross for såkalte bedre tider, må enhver tenkende nordmann med sorg og bekymring se at landet vårt i virkeligheten blir dypere og dypere inn i den store krisen. Hardt og ubønnbedelig vil den utvikle seg, hvis det ikke no snart blir fatt grunnide og omfattende forholdsregler. Dette er livsspørsmål som kan sammenfattes i et eneste varselord:

Red Nord-Norge for Norge. Det er en oppgave som i mer eller mindre grad ruller opp alle andre spørsmål i Norge i dag, de være seg politiske, økonomiske, kulturelle eller rent sivil natur.

Hele denne kamp må derfor ikke føres på en frang partipolitisk basis. Alle gode krefter i dette land må søkes samlet i en ekte og sunn nasjonal enhetsfront for å bevare vårt fe-

derlands frihet og fred og Nord-Norge for Norge.

Og framfor alt, mørkesyn eller like gyldighet må gi plass for målbevisst og aktiv optimisme, for tro på vårt folk og vilje til å løse oppgavene.»

Det later til etter det foranstående som det har vært folk for i dette land som har ofret tanker på Nord-Norge, og det adskillige år forinnen det ble aktuelt å redde landsdelen ved hjelp av amerikansk gull.

Den nasjonale enhetsfronten lot seg ikke stable på benene. Det var først milliondyngene av amerikanske dollars som evnet å underbygge kravet om Nord-Norge for nordmennene!

Framtiden vil vise hvilken vei som var den rette.

Rolf Charles Skjønhaug in memoriam

Okkupasjonens farligste følge var ikke den aktuelle senkede respekt for lov og rett. Slikt kan vel rettes på?

Okkupasjonens farligste og varige virkning i det norske folk var den at visse stormakter og deres norske håndlangere skape rettsforvirring, at et mord ikke er et mord, hvis det har et i maktavernes øyne riktig politisk fortegn. Tilsvarende tåke ble også lagt over andre kriminelle, samfunnsfarlige og umilitære handlinger i det av en overveldende militær makt okkuperte og kapitulerte Norge.

Det norske politi hadde under okkupasjonen gjennomgående full klarhet over at det var med hjemmel i norsk lov og i befolkningens interesse — livsinteresse — at det ble opprettholdt ro og orden på det besatte område. Alle lovkynlige som ville lese loven innenat var en i om det. Tidligere regjeringsadvokat Kristen Johansson skrev 27. 5. 40 tilordet at «et sto enhver fritt for å inngå kontrakter med okkupanten».

Hvordan så de gamle, veltjente norske politimenn på sabotasje? I anledning en sabotasjehandling i Ørkanger, sa en meget ansett kriminalpolitimann i Trondheim noen fortvilelsens setninger, som jeg aldri glemmer:

Her sitter vi — et nakent folk. Slike handlinger gjør oss endda naknere.

— — — Rolf Charles Skjønhaug var en fremragende, ekte norsk politimann, som ble et travisk offer, for den rettsforvirring som ble dirigert fra utlandet under okkupasjonen for å skape kaos og hat mot den som holdt hjemmel i sikker rett var satt til å varsta det besatte Norges interesser. Han så det som sin soleklare plikt som politimann å verge det norske samfunn mot kriminelle og lumskt anslag. De være seg med hvilket formålst fortegn. Jeg tjonesgjorde sammen med ham ved Follo politi-

spanske havner i vår.

For en tid siden

sa en arbeider i Leigh on Sea, England, opp sitt arbeide ved jernbanen, fordi han løste seg overflødig da han ikke fikk nok å gjøre. Arbeidet var fast og man hadde full ukebetaling. Man søkte så annet arbeide på flere hold, men da det ikke nyttet for ham søkte han etter en annen måte å arbeide på. Dette ble imidlertid nektet ham med den begrunnelse at han hadde sluttet i sitt arbeide uten gyldig grunn.

Hva skal man så si til slikt? Men selvsagt kan ingen byråkrater forstå at det å ha for lite å gjøre er gyldig grunn til å si opp jobber. Hvordan ville det gå med fullbeskjeftigelsen om f. eks. de som er ansatt i stat og kommune kunne finne på å følge dette eksempel?

hammer en tid under okkupasjonen, og kunne ikke unngå å bli glad i ham. Med sin faglige dyktighet, — fryktløs løshet — strenge upartiskhet, hjelpsomhet mot publikum, — trofaste kameratskap, — står han for undertegnede som en av de beste og raneste politimenn.

Hans fasthet forlot ham ikke i ulykkens dager. Den bunne i hans gode samvittighet. Like før han døde sa han til en kamerat: Du kunne ikke ha gjort det annerledes i disse år, for du var overbevist om riktigheten av det du gjorde. Da rå du også bære din skjebne. Hustruen skriver: Han var mild og god, ærlig og real i all sin ferd. Barna og jeg var alt for ham. Han visste ikke hva godt han skulle gjøre mot oss.

Skjønhaug var født i Oslo 20. 4. 06 og var en erfaren politimann da okkupasjonen kom. Han døde på Ullevål, var en erfaren politimann da okkupasjonen kom, men han egentlig feilte fant de ikke ut. Det står et spørsmålstegn på dødsattesten.

Engang vil det bli erkjent hvilken god og trofaste tjener Rolf Charles Skjønhaug var for Norge. Det er et smertelig tap for det norske politi at en mann med hans kolde hjerne og varme hjerte ikke er i tjeneste idag.

Alexander Lange.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Det er produktiviteten det kommer an på, også i jordbruket

En god bonde må være en god administrator

Meldinga fra Landbruksøkonomisk institutt for regnskapsåret 1949—50 har mye å lære oss om det som skal til for å få gardsdrifta til å gi best mulig økonomisk resultat. Alle disse tallene fra vel 1000 gardsregnskaper er tungt stoff, det krever arbeid å finne ut hva tallene egentlig sier. Men instituttet har også lagt stor vekt på å få det tydelig og forståelig fram.

Hva er det da som gjør at resultatet i ett tilfelle kan bli forholdsvis bra, men i et annet bare måtelig eller dårlig? Er det driftsmåten, spesialisert eller allsidig drift som gjør utslaget? Eller mekaniseringen, arbeidskraften, mengden av kunstgjødsel og kraftfor?

Jå, det er alle disse faktorene og flere til. Men først og sist er det utnyttelsen av faktorene, produktiviteten og effektiviteten, det kommer an på. Det vil igjen si planlegningen, bedømmelsen av vilkår og muligheter tilpasing av driften, kalkulasjoner og beregninger, omhyggelig gjennomføring av driftsplanen og påpasselighet på alle punkter — kort sagt en dyktig ledelse. Bonden av i dag må ikke bare være en flittig og drivende arbeidskar og en god økonom i vanlig forstand, han må også være en dyktig administrator. Tiden krever det — og lønner for det.

Men de enkelte faktorer er vel ikke like viktige?

For å belyse dette spørsmålet har instituttet delt opp brukerne i grupper, bl. a. etter 4 hovedfaktorer, og beregnet lønnsnivåen pr. årsverk for hver gruppe. Først er de gruppert etter størrelsen av avlinga. Den femteparten som har minst avling, igjennomsnitt 201 forenheter pr. mål, har en lønnssevne på kr. 3120 pr. årsverk, mens den femteparten som har størst avling, 342 f.e., har en lønnssevne på kr. 4968. De andre tre femtepartene blir liggende omtrent midt i mellom. Altså: Med stigende avling pr. mål følger stigende lønnssevne.

Så er brukene inndelt etter melkemengden pr. årsku. Når

brukets aktiva (verdien av jordbygningene, besetning og redskap) og delt inn brukene etter det. I den svakeste gruppen der produksjonsinntekten bare utgjør 23 pst. av aktiva, er lønnsnivåen kr. 2928 pr. årsverk. Men i den sterkeste gruppen, der produksjonsinntekten er 50 pst. av aktiva, er lønnsnivåen blitt kr. 4752 pr. årsverk. Det vil med andre ord si at ved svak drift og dermed liten produksjonsinntekt pr. mål vil de faste utgifter sluke en altfor stor del av inntekten, og resultatet blir dårlig — i gjennomsnitt for de svakeste gruppene blir det tap.

Dette at stor avling pr. mål og stor melkemengde pr. ku, stor produksjon i det hele også betyr stort vederlag for brukeren er et meget gledelig og oppmuntrende resultat. Det sier at landets selvbergingsinteresser og jordbrukerens privatinteresser faller samme på viktige punkter. Det er derfor til begges fordel at staten oppmuntrer til sterkere drift og at jordbrukeren på sin side krever øket investering i jordbruket.

H. F.

Japan og de politiske dommer

Den japanske regjering meddeler, at 291 tidligere generaler, admiraler og høytstående offiserer fra «tankepolitiet» er løslatt fra de politiske fengsler og er blitt benådet etter de dommer som de fikk under den store utrenskning som ble iverksatt av amerikanerne i 1945. «Tankepolitiet» er et politisk politi som var fettet mot de revolusjonære ideologier.

Bjørnvik hevet —

— Forts. fra side 1 —

lig omsetningsskatt m. m. Da saken kom fram allerede i 1943 fikk Bjørnvik 1000 kroner som forskudd for sitt arbeid. Da nå man en kom til ham i 1945 forlangte Bjørnvik ytterligere 3100,00 kroner, og dette beløp ville Bjørnvik ha i kontanter. Mannen var imidlertid ikke istand til å betale en øre, da alt han hadde var beslaglagt. Bjørnvik fant imidlertid på råd. — Han anmodet byggmesteren at han skulle skrive ut en sjekk på beløpet på Hønefoss og Opplands Kreditbank A-S, hvor byggmesteren hadde konto, og hvor Bjørnvik var

Hva var størst: Nygaardsvolds og Paal Bergs dåd

De mindre hedersbevisninger i et samfunn, sportspremier, redningsmedaljer, belønning for lang og tro tjeneste o. l. blir oftest utdelt med skjønnsomhet. Ofte ifølge klokke og sentimetermål!

De som får dem har nok ærlig fortjent dem

Det samme er visstnok ikke alltid tilfelle med de høyeste æresbevisninger. Disses utdelinger virker ofte som utfordringer — eller den rene harselas.

Den i og for seg brave — men i 1940 råd- og dødløse, siden emigrerte regjeringssjef Nygaardsvold, fikk Borgerdådsmedaljen. Med strek under D A D.

Tidligere Mil.-org.sjef, major O. H. Langland skriver: «Det vil oppstå en pussig situasjon, hvis en lærer en gang om mange år gir sin i. gymnasieklasse følgende stiloppgave: — «Hva skulle den norske regjering ha gjort i 1940 om den hadde vært betalt av Hitler for å bringe Norge i hans vold?» Den mest intelligente gutten i klassen vil da skrive:

«Regjeringen skulle ha gjort akkurat det Nygaardsvold og Koht gjorde. Den hadde dog neppe turde gå så langt i retning av å legge landet åpent, for det kunne vakt misstanke om forrederi».

Man har med rette kritisert at Paal Berg har fått den samme utmerkelse. Mannen som ble høyesterettsdommer etter en alvorlig dissens i vedkommende regjering! Berg som først takket Quisling for hans fedrelandssinn ved to anledninger, og siden stadfestet dødsdommen over hans forhold ved de samme anledninger. Berg, som har overhørt alvorlige beskyldninger, fremsatt i trykt skrift av hans daværende kollega, h.r.dommer Bonnevie.

Borgerdådsmedaljen til Berg er en utfordring til den historiske bevissthet i Norge, — en bevisst utfordring. Nok av det. Ettertiden vil muligens ha like megen fornøyelse av dådsmedaljen til Nygaardsvold, som Sir Walther Raleigh hadde, da han oppkalte Englands første koloni Virginia — Jomfruland — til ære for dronning Elisabeth.

Han — Walther Raleigh — burde ihvertfall visst bedre, — bemerket Egon Friedell tørt. Ja, det gjorde han vel også den gamle, kvinnekjære pirat. Og det gjorde vel også de som i selvforsvar og — forherligelse tildelte Nygaardsvold og Paal Berg Borgerdådsmedaljen! I historiens tiltagende lys over visse begivenheter vil den nok vise seg å bli avslørende blikkfanger. Da den bedre dekker herskapenes bryst enn deres bryst.

Oscar Aall.

«O Freiheit süsst der Presse!
Nun sind wir endlich froh,
Sie pocht von Messe zu Messe
In dulci júbilo.
Kommt, lass uns alles drucken
Und walten für und für,
Nur sollte keiner mucken,
Der nicht so denkt wie wir.»

Min kjære hustru og vor
oppofrende mor

Fanny Dagmar Strømseng

I. Wold

døde fra oss tre idag.

DRAMMEN, Hærøy, Rawson, N. D., U.S.A., Bardu, Gausvik pr. Harstad, Målselv, Oslo, Alberta, Canada, Hedemark, Østerdalen 21. 2. 52.

Sigurd Konrad Strømseng.
Sigurd Olav. — Finn.

Vekkerur

Kr. 18,10 — 21,50 — 23,50 —
24,75 — 25,50 — 27,50 og 34,60

sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,

Drammen.

Til våren

blir lett huspost ledig hos ens-
lige. Trivelig sentralt sted på lan-
det. Moderne innredet. Bill. mrk.
«Til våren nr. 56».

OBS Flettverk OBS

Gjærdefabrikken GREI, Kolbotn,
leverer førsteklasses flettverk
i alle dimensjoner. Bestilling
for levering til våren mottas
nå. Thor H. Sandorf.

Hallo Gudbrandsdal

Tø (eventuelt tre) unge par sø-
ker opphold i påsken på pen-
sjonat eller gård i Gudbrands-
dalen. Bill. mrk. «Bla folk nr. 55»

Bygning tilleie.

Melann Bygdemølle skal nedlegges
innen 1. juli 1952. Bygningen blir der-
etter ledig. Bygningen er på ca. 150
kvadr. gulvflate fordelt på 2 etasjer +
kjelleretasje og taketasje. Huset er
bygd i 1930. Passer for mindre fa-
brikk som mangler hus eller fabrikk
i by som ønsker å flytte på landet.
For eventuelle utvidelser, store tomte-
arealer. Bygningen ligger ved riks-
veien gjennom Nordmørhalvøya. 11
km. fra Tingvoll og 45 km. fra Sun-
dalsøra. Interesserte bes henvede
seg til eieren John T. Haugen,
Meisingset.

Forpakter søkes.

Gårdsbruk med ca. 140 dekar inn-
mark og div. kulturbeiter søkes bort-
forpaktet fra våren av.

Noe tommereskog til fremdrift om

Innbydelse.

Forbundet for Sosial Oppreisning innbyr interesserte innen
Romerike, Nes og Eidsvoll sorenskriverier til møte på Ullensaker
herredshus, Jessheim st., fredag den 7. mars 1952 kl. 17.

Forbundet vil være representert ved formannen, kaptein
Hroar Hovden, nestformannen, bonde Anders Hafs kjold, bonde
Aksel Berger samt Forbundssekretæren, Helge Grønstad.

Der vil bli behandlet spørsmål av stor aktuell interesse og
størst mulig frammøte vil derfor være ønskelig.

Passer det ikke med togforbindelse vil en anbefale at det
innen de enkelte bygder blir ordnet med fellesreiser ved leide
busser.

Alle interesserte er velkomne

Forbundet for Sosial Oppreisning

Agenter — selgere

menne eller kvinner ansettes for salg av en bevislig lettselgelig nyhets-
bruksartikkel beregnet for all industri, håndverkere, kafeer, privathjem
m. m. Ansettes i by og herred på Sørlandet — Østlandet — Oppland —
Hedemark — Møre og Romsdal. Eventuell enesalg for et helt fylke, men
må da ta ut et lite kvantum i fast regning. Brosjyre og nærm. opplysnin-
ger. Bill. mrk. «Ekstra god fortj. nr. 79».

Grunnet utenlandsreise

selges fremstilling og salgsrett for en del oppsiktsvekkende norske og uten-
landske patenter. Passer best for mek. verksted eller mindre bedrift. —
Masseartikler utenfor konkurranse. Rimelige vilkår. Bill. mrk. «Levebrød
nr. 80». — Lett å fremstille.

Realt kompaniskap.

Mindre kjemisk bedr. Østlandet søker energisk real yngre mann,
som er eller kan bli selger. Innskudd 12—18.000. Helst en m. pers. eller
varebil og erfaring. Bill. mrk. «God fremtid nr. 78».

Bestill dressen hos oss

sydd etter mål. Den blir både bedre og billigere enn om De kjø-
per den ferdig i en forretning. Skriv etter tøyprøver og målskje
ma. Oppgi farge og omtrentlig pris pr. meter. 20 års praksis —
og godt renome for vårt arbeid.

Sporssem Konfeksjonsfabrikk

AUKRA.

Sirup — Eplemos.

Sirup av sukkerbeter (sukkerinnhold ca. 70 pst.) leveres til
forbrukere i 10 kg.s butter a kr. 5,00 pr. kg. plus emballage.

Sukret Eplemos (tilsatt 40 pst. sukker) leveres i 10 kg.s blikk-
spann a kr. 1,90 pr. kg. plus emballage.

Varen leveres fob. Skoger st. mot oppkrav.

A-L Nordre Vestfold Fruktpresseri, Skoger st.

Telefon: Drammen 7490.

Prima skinn- og benfri klippfisk

i kilopakker med påtrykte matoppskrifter leveres handlen-
de i kasser a 50 pakker for kr. 167,50, inklusiv solid treem-
ballasje.

Prima skinn- og benfritt klippfisk-avkapp

30 kilo — Kr. 46,50 fob. Apsolutt den billigste mat fortiden.

Klippfisk-nakker — skinnnakker og skinnfrie nakker rimel. pris.

Fersk og saltet storsild. — Saltet torsk i kasser a 100 kilo.

midtd i mellom. Altså: Med stigende avling pr. mål følger stigende lønnsevne.

Så er brukene inndelt etter melkemengden pr. årsku. Når denne er 2095 kg, er lønnsevnene kr. 3288 pr. årsverk, men når melkemengden kommer opp i 3796 kg., er lønnsevnene kr. 5016. Dette sier like ens: Med stigende menkemengde pr. ku følger stigende lønnsevne.

Som den tredje faktor har en brukt produksjonsinntekten be regnet pr. arbeidstime i året. Det blir et uttrykk for effektiviteten av det nedlagte arbeid. I den svakeste gruppen er denne kr. 2,62, og lønnsevnene er der kr. 2784 pr. årsverk. I den sterkeste gruppen er produksjonsinntekten pr. arbeidstime kr. 5,18 og lønnsevnene er der kr. 5448, altså dobbelt så stor. Å gjøre arbeidsinnsatsen så effektiv som mulig, er en avgjørende faktor.

For det fjerde har en satt produksjonsinntekten i forhold til

Bjørnvik fant imidlertid på råd. — Han anmodet byggmesteren at han skulle skrive ut en sjekk på beløpet 2900 Hønefoss og Opplands Kredittbank A-S, hvor byggmesteren hadde konto, og hvor Bjørnvik var med i bankens styre. Sjekken ble skrevet ut på det beløp som Bjørnvik forlangte — altså 3100,00 kroner, og den 2. juni 1945 fikk Bjørnvik utbetalt sjekken til tross for at byggmesterens konto var sperret. Han hadde selv forsøkt både før og etter utbetalingen til Bjørnvik å få sjekken honorert — men bestandig var det et beklagende nei fra bankens side.

Slik lyder denne historien i all korthet.

Da vi er bekjent med at saken er meldt kriminalpolitiet gjennom be-
tjent Deberitz, og at saken også skal være undersøkt av ham, tillater vi oss å spørre herr Riksadvokaten om denne handling av herr «landssvikstatsadvokat» Bjørnvik ikke har foranlediget, noe fra påtalemyndighetens side?

Vi er tidligere gjort oppmerksom på av herr Riksadvokaten, at han ikke gidder å svare når spørsmålene kommer f. eks. fra «8. Mai», men vi skulle anta at herr Riksadvokaten nå er kommet så langt i sin livsvisdom, at han har oppdaget at det er: ingen regel uten unntakelse.

Ja, så får vi se.

Nun sind wir endlich froh,
Sie pocht von Messe zu Messe
In dulci jubilo.
Kommt, lass uns alles drucken
Und walten für und für,
Nur sollte keiner mucken,
Der nicht so denkt wie wir.»

skriver Goethe. Det er vel de siste ord i det Goethe skriver som formannen i Norges Bondelag tenker på når han sier: Jeg håper aldri vi kommer dit at vi legger bånd på det frie ord. Som formann i Norges Bondelag vet han vel at det stadig legges bånd på det frie ord i og med at bondepresen bare tar innlegg bare fra den ene part. Bondelagets formann minner om at makt ikke er det samme som rett, men så langt i utviklingen er ikke det demokratiske Norge kommet. Makt er fremdeles rett.

Goethe har skrevet noe annet som synes passer så utmerket også i dag:

A. Sag mir, warum dich keine Zeit
ung freut?
B. Ich liebe sie nicht, sie dienen
der Zeit.

Páskeopphold.

På seterhytte kan et sluttet sel-
skap på 10 ungdommer få páske-
opphold med full pensjon. Bill.
mrk. «Fra lørdag 5. april nr. 83».

Forpakter søkes.

Gårdsbruk med ca. 140 dekar inn-
mark og div. kulturbøiter søkes bort
forpaktet fra våren av.
Noe tømmerskog til fremdrift om
ønskes.
Nytt våningshus. Endel besetning
kan fåes overtatt som lån.
Mulige interesserte henvender seg
til
Johan Finelde,
Finneidfjord.

Reise- skrivemaskiner

Et mindre parti Rheinmetall kan
leveres omgående. Skriv til Sverre
Jacobsen, Hlseng.

Flink skredder

kan få hus og verkstedlokaler på
godt sted. Muligens kompani-
skap. Bill. mrk. «Fremtids plass
nr. 82».

Nordmøre eller Romsdal

To par søker opphold i pásken.
Gjerne med pensjon. — Bill. mrk.
«Pásken nr. 81»

ballasje.
Prima skinn- og benfritt klippfisk-avkapp
30 kilc — Kr. 46,50 fob. Apsolutt den billigste mat fortiden.
K...fisk-nakker — skinnnakker og skinnfrie nakker rimel. pris.
Fersk og saltet storsild. — Saltet torsk i kasser a 100 kilo.
Fin kreatursild leveres for kr. 36.— pr. tønne.
Telegr. adr.: Havneraas, Kr.sund N. Telefon: 1630.

Otto Ottosen Havneraas A.s
Kristiansund N.

KJØP og LES «Rettsoppgjørets svarle flokker»

Av P. HARSEM.
Boken sendes omgående portofritt mot innsendelse av kr. 10.—
til «8. Mai», boks 41, Kristiansund N.

Armbånds sur

Lomme- og armbånds sur er ennå mangelvare. — I mars og
april får jeg mine kvoter, og da jeg ikke blir boykottet mer, kan
jeg skaffe ur fra alle de gode kjente schweizer fabrikker.
Skriv — og De skal bli reelt behandlet.

Urmaker R. Gjessing
Drammen.

Vi skriver historiens dom i dag.

IV.
Vi påviste i forrige artikkel de nor-
ske myndigheters manglende vil-
je til å hevde den av Kongen og
Stortinget påbudte nøytralitet. Vi
må gå litt videre:

I «Norsk Utanrikspolitikk», s. 75-
76 skrev Køht at byråsjef Reusch 8.
april kl. 15 ga ham et iltegram
fra London om «angivelig tysk flåte
bevegelse henimot Narvik». «— no
måtte det bli strid der nord, sia en-
gelskmennene og var på den kan-
ten. — det var straks etter dette, el-
ler fyrst seinare på ettermiddagen,
at kommanderende admiral fekk be-
skjed om at nå var det tyskanne, ik-
kje engelskmennene styrkane i Nar-
vik skulle vende våpna sine imot».

Op på side 78 sa han:
«— om vi vart drive inn i ein krig
mellom to parter, så måtte vi bli
med den ene parten når vi var mot
den andre. Kvifor skulle elles noko
av det fyrste vi gjorde den natta
vera å telefonere til den britiske mi-
nistaren å gje han melding om kva
som gikk for seg rundt om i landet».

Dette var den 8. april, og den dag
hadde kun England, ikke Tyskland
brutt vår nøytralitet. Men beskje-
den om at også tyske skip gikk

nordover, den var nok til at Køht
gjorde det avgjørende brudd på nøy-
traliteten. Vel sammen med
sine medspillere. Mot folkerettens
bud som sier:

«En nøytral stat går til krig bare
mot den stat, som vil tvinge den
nøytrale stat til å delta i krigen ved
først å krenke dens nøytralitet». Og
den 13. Haagerkonvensjon sier at
den nøytrale skal anvende de reg-
ler, som de har vedtatt, på sam-
me måte (uth. her) overfor de for-
skjellige krigførende.

Køht skrev også i nevnte bok, s.
71, at den britiske militærattasje
om morgenen den 8. april hadde opp-
lyst ham om at britiske krigsskip
var på vei for å ta striden opp med
tyskerne.

Vi hørte i forrige artikkel hvor-
dan den britiske marineattasje ad-
miral Boyes hadde gitt admiralsta-
ben samme meddelelse, forbindelsen
synes å ha vært intim som mellom
sammensvorne.

Kommandør Hovdenak skrev i
Aftenposten 15. 12. 1947:

«Allerede 8. april hadde de mel-
ding om at britiske styrker var un-
derveis. Kl. 1,30 kom melding om at

de kunne vente britiske styrker. —
Denne melding kom visnok fra ad-
miral Diesen. På grunnlag av dette
ble vitnet sendt ut i Oslofjorden for
å få rede på om det var britiske el-
ler tyske styrker som var der. Det
var også på grunnlag av dette at ad-
miral Diesen trakk tilbake ordren
om å legge ut miner i Oslofjorden».
(Uth. her).

Man kan vel med sikkerhet gå ut
fra at admiralen ikke traff beslut-
ningen om å begynne krig på de al-
liertes side uten i samråd med eller
etter ordre fra høyeste hold. Men
siden 1945 er man blitt lullet inn i
den tankegang, at enhver pro-alliert
handling er korrekt, likegyldig hvor
ulovlig og landsforrædersk den må-
te være. Man har helt satt lov og
konvensjon ut av betraktning. Kun
på den måte kan det forklare at de
mange, offisielt bekreftede nøytra-
litetsbrudd er gått upåtaalt hen, de
betraktes som selvfølgelig, man er
stolt av dem!

Den 5. april fikk Køht, som før
nevnt, noten fra England om at man
ville bryte vår nøytralitet. Han had-
de også fått alarmerende meddelel-
ser om forestående tysk invasjon.
Men allikevel førte han dagen etter
Stortinget bak lyset ved å si at in-
gen av de krigførende hadde for-
økt noe slikt. Først etter at den al-
lierte minelegging var kjent, måtte
han krysse til korset og tilstå for
det bestyrkede Storting at:

«Vestmaktene fører krigen inn på
norsk område, fordi de mener at de
lerved lettere skal vinne krigen —».

Og her reiser spørsmålet seg at-
ter: i hvilken utstrekning ble det
bak Stortingets rygg, med eller uten
fast overenskomst, ført en pro-alli-
ert politikk som tvang Køht til taus-
het inntil det var for sent? For ik-
ke Ronald Fangen (Varden 7. 8.
1945) hadde Køht allerede 14 dager
tidligere underrettet den finske

statsminister Ryti. Fangen skrev:
«3. påskedag hadde jeg en flere
timers samtale med daværende stats-
minister Ryti. Midt under samtalen
sa han: «Jeg har just idag mottaget
ett papper som skal interessera hr.
Fangen». Fra en papirhaug fant han
frå et telegram fra det norske
utenriksdepartement undertegnet
Køht. Jeg kan ikke sitere det ord-
rett, men dets innhold var omtrent
følgende: «Norge er kommet i fare-
søien, England truer med mineut-
legging i norsk farvann. Tyskland
vil okkupere strategiske punkter på
den norske kyst».

Fangens meddelelse ville i en
rettsstat ha virket som en bombe,
Køht og hans regjering hadde jo en-
nå 14 dager etter at han varslat
Finland, ikke foretatt seg noe som
helst i Norge, kfr. major Lange-
lands lange register over unnlatels-
synder i «Dømmer ikke» s. 35-39.
Man skulle ha trodd at granskning
og riksrett var gitt. Men ingen rea-
gerter. «Hvor skulle man forøvrig
medlemmer til en slik (granskings-)
kommisjon fra», sa Strand (v)
stortingsdebatten om rettsoppgjø-
ret 21. 1. 1952.

Den lynsnare tyske aksjon brak-
te regjeringen i den største forvir-
ring: man ventet England og fikk
Tyskland. Kl. 0,25 meldtes Bolærne
i kamp, kl. 1,0 om Regjeringen
sammen, kl. 3,0 besluttet man del-
vis mobilisering med fremmøte 2 da-
ger senere (torsdag). Men ordre til
kamp ble ikke gitt, og Hambros fine
ness må ha luktet fare for fredelig
ordning med Tyskland, for ut på
morgensiden fikk han anbrakt Kon-
ge, Regjering, Storting og sentral-
administrasjonens spisser i et ekstra
tog, som dro til Hamar.

Vi hørte hvordan general Lilje-
dahl manglet enhver underretning
fra Generalstabens. Vi vil følge den
ne del av utviklingen ved å gjengi

lidt fra «Jeg var Quislings sekre-
tær», s 125:

«Utenfor Forsvarsdepartement sto
som vanlig en norsk gardist på vakt.
Vi gikk inn og Quisling hilste på en
del offiserer som satt der. De kjen-
te ham alle, og det var tydelig at
de var glade over å se ham. Ledel-
sen var borte, ingen visste noe om
situasjonen, og ingen hadde fått for-
holdsordre. Generalstabens var eva-
kuert om natten. (Det viste seg se-
nere at den var reist opp til et lite
hotell like utenfor Oslo, og det had-
de lyktes å få mobilisert — en god
frokost. Men i det samme herrene
skulle gå til bords, skjente et tysk
fly over Holmenkollen, og dermed
la hele Generalstabens på sprang til
bilene og forsvant mot ukjent mål,
etterlatende seg uniformsluer, bando-
lærer, frakker og dokumentmapper.)
I Forsvarsdepartementet var det
bare en mening om at det ville være
let klare vanvidd å sette seg ti mot
verge nå, uten forutgående mobili-
sering, med de små styrker som
måtte finnes i det indre av landet.
Organisert motstand kunne formo-
dentlig bare tenkes i Nord-Norge».

I Oslo hersket selvsagt redsel og
kaos. Hva innebar okkupasjonen?
Anneksjon eller protektorat? Ingen
kjente jo sendemann struers memo
over årsaken til og formålet med
den tyske aksjon. Alle myndigheter
var forsvunnet, ingen visste hvorhen
Quisling mente at han midt i for-
virringen hadde plikt til å handle.
I sin redegjørelse av 21. juni 1945
sier han herom bl. a.:

«I Oslo var ingen statsmyndighe-
ter igjen som kunne oppta kontak-
ten med tyskerne og vareta Norges
interesser. Kongen og Kronprinsen
antok vi var på vei til Sverige. Re-
gjeringen forsto vi var trått tilba-
ke. Stortinget forsto vi var reist
hjem. — Militærmyndighetene var
spredt. I Forsvarsdepartementet var

ingen å få tak i. Og det rådet over-
alt en almindelig og fullstendig for-
virring».

«Under disse omstendigheter fore-
lå en apsolutt nødstilstand. Av hen-
syn til landets velferd var det ube-
tinget nødvendig å skape en regje-
ringsmakt i landets hovedstad. Og
da kunne det i allefall foreløbig ik-
ke bli andre enn meg og Nasjonal
Samling, hvis oppfatning utviklin-
gen hadde gitt rett. Vi var den ene-
ste politiske partiorganisasjon som
var intakt». Quisling redegjør så for
sin nolen, men etter mange meldin-
ger bl. a. om bombing av Oslo fra
tysk side, fant han å måtte handle.
Det måtte improviseres et regje-
ringsorgan som kunne hevde stats-
myndigheten og vareta de norske
interesser overfor okkupanten. In-
gen annen var villig til å handle.

Quisling redegjør for hvordan Ar-
beidernes Faglige Landsorganisasjon
sluttet opp om ham, hvorledes dan-
nelsen av hans regjering mildnet den
tyske aksjon og hindret besettelse
av Sverige. Da han fikk rede på at
Kongen var i landet, ble kapt. Ir-
gens sendt til ham «for å forklare
situasjonen og komme til en eller
annen ordning med regjeringsspør-
smålet».

Irgens budskap til Kongen lød:
«Quislings regjering anmode. Kon-
gen og det Kongelige Hus om å kom-
me tilbake til Oslo. Quisling vil stil-
le seg loyal overfor Kongen og fore-
stå at det i Norge skulle etableres
en liknende ordning som i Danmark»

Quisling redegjør for og hans
foredrag i retten er viktig stoff som
vil stå for historiens dom når tanke-
evnen blir frigjort og makthavernes
arm en gang er visnet.

Da kan muligens denne dialog mel-
lom dr. jur. H. Harris Aall og høye-
rettsjustitiarius Paal Berg i Gransk-
ningskommisjonen, av 1943, under

Tysklands gjenopprustning — eller samling?

Stor forvirring i Tyskland og øket engstelse i Paris

Bonn: Privat til «8. Mai».

De uklare meldinger fra de tre vestlige stormakters forhandlinger i London, først alene, deretter med den vesttyske forbundskansler Adenauer har bare gjort forvirringen større og større i den tyske offentlighet.

Tross alle beroligende erklæringer om en Europahær med vel innkapslede tyske divisjoner, treffer general Eisenhower hovedkvarter fortsatt forberedelser til å innlemme tyske stridskrefter direkte i Nordatlantehavspakens armeer. Amerikanerne vil — om det ikke lykkes å få franskmennene med — innrullere tyske «frivillige» i olivengrønne uniformer direkte i den amerikanske arme i Vest-Tyskland. Det skal dreie seg om såkalte legionærtropper og USA skal faktisk allerede ha utarbeidet en fullt ferdig plan som vil gjøre det mulig å gå til hel mobilisering i Tyskland før forhandlingene om en Europahær er færdig til ende. De frivillige tyske europeiske legionærer skal fritas for sitt tyske statsborgerskap under sin tjenestetid i de allierte styrker. Det forlyder at man vil begynne vervingen av de første tyske divisjoner allerede til våren.

Disse forlydender har sammen med fremstående vest-tyske politikeres opprustningsbestrebelse skapt uro innen de vesttyske fagforeninger. Det er kommet til spontane streikeaksjo-

ner, som kommunistene utnytter til sin propaganda for Tysklands samling og nøytralisering.

Denne propaganda har nådd sitt høydepunkt i den forløpne uke ved den østtyske regjeringens henvendelse til de fire stormakter — Sovjet-Samveldet, USA, England og Frankrike — med henstilling om å fremskynne arbeidet med å få avsluttet en fredsavtale med hele Tyskland. Svaret fra Sovjet-Samveldet kom omgående: Full enighet med Øst-Tyskland. Det er på det rene at russerne av en eller annen grunn gjerne vil trekke sine tropper tilbake fra Øst-Tyskland, antagelig først og fremst fordi de håper at man på denne måte i den ellevte time skal kunne få hindret Vest-Tysklands gjenopp-rustning. Men det russerne aller helst ønsker er å bli stående i det tyske folks omdømme som det folk som har ivret mest for Tysklands samling.

Uroen i de vesttyske fagforeninger er så stor at det er tale om en palass-revolusjon i fagforeningenes øverste ledelse. Landsorganisasjonens form, Christian Fette og hans nærmeste medarbeidere, som støtter Adenauers politikk, vil antagelig bli tvunget til å tre tilbake. Intrigene er i full gang og de sosialdemokrater som forsøker å manøvrere seg i retning av en «samlings-politikk» har vinn i sellene.

Russernes aksjon har virket som en nøyaktig tidsinnstilt bombe i Paris, hvor både kommunister og sosialister gjerne ser at Tyskland skal bli et nøytralt, militært vakuum.

Omrent samtidig har den såkalte Dienststelle Blank i Bonn — det regjeringskontor som forbereder Vest-Tysklands gjenoppustning — sendt de amerikanske militære myndigheter et memorandum om sitt syn på Vest-Tysklands strategiske problemer. I dette memorandum, som foreløbig hemmeligholdes, uttales at Europas forsvar bare kan trygges ved offensive tiltak. Et eventuelt sovjetrusisk fremstøt i Vest-Tyskland kan ikke stanses frontalt. Man bør i det lengste søke å holde dem tilbake på «midt fronten» og øyeblikkelig omgå hovedmassene ved en knipetangaksjon gjennom Bayern sørpå og gjennom traktene ved Lübeck nordpå. Til dette kreves minst 60 tyske divisjoner, her det i det tyske memorandum.

Resultatet av denne henvendelse: Øket engstelse i Paris, øket motstand mot Vest-Tysklands innlemmelse i Atlanterhavspakten.

Jødene vil ikke delta i en tysk hær

Helmut Galinsky, som er medlem av Sentralrådet for tyske jøder, har bekjentgjort at jødene vil sette seg imot å gjøre tjeneste i hvilkensomhelst eventuell tysk hær, enten nå denne er med i en Europa-hær eller ikke. Grunnen som oppgis er at de nekter å tjenestegjøre under tyske offiserer.

Jødene synes å ha et godt mot to: «Fullt rettigheter, men ingen forpliktelser». Og vi som trodde at en tysk jøde også var tysker, eller at en norsk jøde også var nordmann.

Uruguay får forfatning etter sveitsisk mønster

Montevideo: Privat til «8. Mai».

Velgerne i Uruguay har ved folkeavstemning den 15. desember ifjor vedtatt en ny forfatning som forlater det amerikanske system med en nesten allmektig president og går over til det sveitsiske system med et råd på ni statsmenn som landets øverste myndighet.

Under den debatt som gikk forut for avstemningen i pressen hevdet det seg enkelte røster til fordel for et konstitusjonelt monarki. Tanken ble imidlertid avvist av de fleste som deltok i diskusjonen. En universitetsprofessor uttalte: «Monarkiet er en middelalderlig institusjon som har overlevet seg selv. Monarker kan være dekorative personer, men de har ingen myndighet, intet ansvar og betyr bare en belastning for statkassen. Den dyrkelse av kongelige personer som ennå foregår i enkelte land, kan bare virke forstemmende på nasjoner som har erstattet middelalderens symboler med en strømlinjeforment saklighet.

«Etter prekenen»

Jeg lyttet til residerende kapellan Sigurd Opdahls Pastelavns tale i Vår Frue kirke i Trondheim.

I denne kom han også inn på det ikke usedvanlige problem, at menneskene ikke kunne forstå, at andre med gyldighet kunne sone for ens egne synder.

I den anledning tør jeg henstille til dere trøndere som kjenner pastoren å be ham ta seg en tur til Hommelvik, når han neste gang skal tale om «forsoningen», og få med seg Johan Nygaardsvold på prekestolen. Som den sørlige mann han er, vil han kunne bevitne, at Vidkun Quisling til fullkommenhet løste ham fra hans nasjonale synder. Det ble både æreslønn og gullmedalje på kjøpet. Ivar Frihaug-Osa.

Individet og prisgitt flertallets vilkårlighet

Den utrettelige protestant

Han som sier hva man-ge mener men ikke tør si

Vår fritelende venn, Hundeavisens redaktør Anders Lange, er for tiden på foredragsreise i Vestfold. I Tønsberg Blad kunngjør han denne og sier følgende:

«Jeg minner om min tale mot statskapitalismen, mot statsfunksjonær- og kommunefunksjonærveldet, mot truststaten, bransjestaten, den fascistiske stat, innført ved Lex Thagaard. En gang arbeidet man for å beskytte forbrukerne mot monopoler og truster, nå under arbeiderbevegelsens misbrukte fane er den fri prisdannelse vekk. Prisene skrues i været først av staten ved statsforanstaltninger som toll og forbruksavgifter og så ved å legge på bensin og vegavgifter for rutebilene pluss jernbanebilletter. Siden kommer statsforfatningens nye ledd ved siden av Kong Thagaard, LO og ber om høyere lønn, dernest LO's tvillingbror staten og stjeler pengene igjen i skatt. Slik på alle felter. Tilslutt blir det vanskeligere og vanskeligere å leve. Ungdommen flytter fra landet. Og hvorfor kan ikke den norske stat greie å utdanne krigsskikkede soldater på 9 måneder, når amerikanerne gjør det med emigrerte norske ungdommer som idag slåss i Korea. Hvorfor ansettes ikke utenlandske, krigsvante offiserer til å lære ungdommen vår opp i 9 måneder istedenfor på 12 eller 18 måneder, under norske fangeoffiserer. Skal arbeiderbevegelsens tvillingbrødre bare gjøre seg forhatt med sin vanvyring av ungdommen? Hvorfor har ikke de norske lønns-mottakere og bønder anledning til å kjøpe bil? Er det fordi lederne av staten og de høyere offentlige funksjonærer snart allesammen har biler på offentlig bekostning? Om disse ting og mange andre taler jeg fritt fra leveren nå sønd. kl. 13 i Tønsberg Kino. Dørene åpnes kl. 12.30.

Jeg ber states husmenn, som har solgt seg for trygder, nemlig bøndene, om også å komme».

Hva de sa!

DWIGHT EISENHOWER i en proklamasjon til det tyske folk febr. 1945: «Vokt dere for å delta i eller oppfordre andre til å gå inn i militære organisasjoner. Ethvert forsøk på å den vei å føre videre den militarisme, som det gjelder om å utrydde i Tyskland, vil bli strengt straffet av militærregjeringen.»

STALIN til Roosevelt i Jalta febr. 1945: «Må Gud bistå president Roo-

Smugsosialisering

Smugsosialisering» — uttrykket er hentet fra et foredrag som professor Henrik Munkteill forleden holdt i Stockholm. Vi gjengir et kort referat:

Sosialdemokratene har i virkeligheten i stor utstrekning gitt opp den direkte sosialiseringslinjen. De maskerte, innhyllede formene er betydelig mere effektive. De møter mindre motstand og kan tillempes fra dag til dag uten å vekke stor oppmerksomhet. Sosialisering vil ikke bare si at staten på en eller annen måte overtar en bedrift eller en hel næringsgren. Det innebærer mye mere og kan skje på mange forskjellige måter. Det ligger i den sosialistiske statsvesen at det i alle fall i prinsippet skal bestemmes over individenes behov. Den begynner med å oppdele behovene i to grupper — de legitime og de illegitime. De første skal tilgodesees, de andre skal man ikke ha lov til å tilfredsstille. Statens behov er alltid legitime og skal alltid tilgodesees. Tjenestemenn, som ofte mangler juridiske kvalifikasjoner for å ta seg av rettsspørsmål, treffer avgjørelser på grunnlag av hensiktsmessighetshensyn, avgjørelser som ofte skifter fra tid til annen og fra tilfelle til tilfelle. Rettssikkerheten uthules og en mister etterhvert troen på å få en rettferdig behandling. Sosialiseringssprosessen går videre uten at man egentlig har klart for seg at det virkelig dreier seg om sosialisering. —

Tydeligere kan det vel ikke sies, men det synes ikke å hjelpe, hverken i Sverige eller i Norge. Det er den virkelig positive opposisjon som mangler i hvert fatt hos oss. Fellesprogrammets slagskygger hviler over landet.

Alex, Alex - -

Den meget skrivende res. kap Alex. Johnson har etter vært ute og luftet sine «meninger» Denne gang i Skotfos Blad.

Vi har en pastor Johnson som titt er nokså pratsom; han skriver hist - han skriver her, det koster ei så stort besvær å lire av litt mager kost som slukes lett før neste post.

Nå skal De bare høre: fornylig kom han ut å kjøre, og takket være Skotfos Blad han sunget fikk et vakkert kvad. Av onder to man velge skal det .. minste, jeg tror jeg hørte han med hestehoven vrinske.

En prest skal fra det onde avstand ta

Ungdommen bak jern-teppet er blitt en fare for kommunismen

Vet De, hva Bikinisme er? Den polske president Bierut gikk i sitt nyttårsudskap til angrep på bikinismen, et uttrykk som sovjetpropagandistene har oppfunnet som uttrykk for ungdommens feilrettede innstilling som får den til å ignorere «den kommunistiske læres høye bud» og ture fram i etterapning av vesterlandenes seder og skikker. Herunder kommer også ungdommens hang til å lure seg til å høre på radioutsendingene fra BBC og «Amerikas stemme». Det er særlig studentene som vegrer seg for å bøye seg for partidoktrinen, og farsotten brer seg med rivende hast. Nylig ble 60 studenter utvist fra Warschawa universitet og et liknende antall fra det gamle læresete i Krakau. Det ulmer således i landene bak jern-teppet og de unge, bazanty (påfugler) som de kalles i propagandaen, får stadig større tilslutning. I Romania foregår noe liknende. Bazanty kalles der malagambista, og bare det at de har fått et fellesnavn, viser at det er fart og livskraft i bevegelsen. Farsotten uroer de røde fedre, men ungdommen er vanskelig å få bukt med. Det er den som er framtiden.

Nå begynner endelig mannen i gaten å gi lyd fra seg — ikke her i landet for det vil ennå ta lang tid — men i Belgia. Der har de alminnelige forretningsdrivende satt i gang en landsomfattende «mørk-legningsstreik» som protest mot «den foraktelige måte som regjeringen behandler middelstanden på». Det begynte med at butikkinnhaverne, restauranter, kino- og teateriere slukket lysene utenfor sine bedrifter i Brüssel og andre store byer. Etterpå kom så Liege hvor ca. 40.000 forretningsdrivende slukket Neonskiltene og satte skodder for vinduene slik at bare svake lysstråler viste at forretningene var åpne.

Denne milde form for streik har vakt oppmerksomhet og anbefales til etterfølgelse. I motsetning til de verdiløse arbeidsmedleggelsene, som er de store landsorganisasjoners våpen og som rammer mest de uskyldige, er dette en moralsk streik som skaper solidaritet og får folk flest til å våkne opp av dvalen.

Den norske krone blir mindre og mindre

Godø, Alesund, Johs. Nordstein, Bergen, Th. B. Sørensen, Haugesund, Valdemar Johnsen, Hammerfest, Magne Mostad, Tønsberg og Ole Dale, Fredrikstad. Styret valgte L. Mejlænder Larsen til formann.

Det ble vedtatt med 21 mot 4 stemmer, at styrmenn som hadde vært i NS under krigen, heretter kan opptas som medlemmer hvis de har sjemanns nemndas tillatelse til å fare.

Som foreningens representant i styret for Det nasjonale Gamlehjem i Stavern valgtes bestyreren med sekretæren som varamann.

Oppsiktsvekkende tall

er nylig blitt offentliggjort i Tokio om flytapene i Korea. Disse tall samsvarende med de daglige offentliggjorte kommunikeer. Tallene som ble oppgitt var:

allierte tap 460 fly
nordhærfly 339 fly.

I tillegg til dette opplystes at ytterligere 100 nordhærfly sannsynligvis er ødelagt. Dette siste tall blir sett på med skepsis, da det har vist seg at det er vanskelig å fastslå slike tap.

Denne oppgave synes å være en bekræftelse på frykten for at det berømte MIG 15 er den amerikanske Sabre-jetjageren overlegen.

ter det i det tyske memorandum. Resultatet av denne henvendelse: Øket engstelse i Paris, øket motstand mot Vest-Tysklands innlemmelse i Atlanterhavspakten.

Norske fylker — sveitsiske kantoner

Vise ord av statsråd Mellbye

Journalist Henrik Bonde-Henriksen i Berlingska Tidende har besøkt Nodges bondehøvdning, Johan E. Mellbye på Grefsheim. I et intervju skriver han:

— Stortinget skuffet Dem?
— Det kan ikke nektes.

Jeg savnet ofte de større linjer. Mitt program er mest mulig selvstyre for de enkelte deler av landet. Det er jo rivende galt at hovedstaden skal ligge så langt mot syd som tilfellet er. Trondheim, det gamle Nidaros, var et mer naturlig sentrum. Fylkene burde ha samme stilling som de sveitsiske kantoner. — Arne Garborg har genialt beskrevet situasjonen slik: «Norge er som det gamle Hellas, ikke et land, men en verdensdel. Hvert landsbysamfunn er et rike. Den gamle inndeling i småriker var det naturlige....»

Mellbye taler for øvrig det borgerlige samarbeids sak. Jeg tror på

den ærlige mann han er, vil han kunne bevitne, at Vidkun Quisling til fullkommenhet løste ham fra hans nasjonale synder. Det ble både æreslønn og gullmedalje på kjøpet.

Ivar Frihaug-Osa.

Det er på tide . . .

«Vi er i stygt farvann, mine kjære venner. Båene bryter jo like forut, og vi styrer lukt i dem. Det er sannelig i siste liden nå å legge roret om. Mistrustigheten brer seg og, til tittelen til fremtiden er for en stor del roket. Når vi så under alt dette driver med streiker og andre kostbare eksperimenter, skal det ikke gjøre sakene bedre. Det er sannelig på tide at vårt folk — hver kvinne og menn — våkner opp og ser stillingen som den er: hele folket må samle seg om den oppgave, som først og fremst er den viktigste av alle, å bringe vår husholdning i orden. Et samarbeide for å løse de store oppgaver, det må og det kan ikke la være å komme.»

(Fridtjof Nansen i en tale 26. 8. 1928.)

dette, ikke minst fordi det etter min mening kan sikre en rolig og stabil utvikling. Den ytterste venstre fløy i samfunnet har bare suksess, når de borgerlige strides innbyrdes og ikke evner å samarbeide til alles gagn.

Opplysningsvesenetsvesen. Ethvert forsøk på å den vei å føre videre den millitarisme, som det gjelder om å utrydde i Tyskland, vil bli strengt straffet av militærretteringen.

STALIN til Roosevelt i Jalta febr. 1945: «Må Gud bistå president Roosevelt i hans gjerning».

CHURCHILL i engelsk radio 8. mai 1945: «Dagen og morgendagen skal feires som europeiske seirsdager. I dag skal vi kanskje tenke mest på oss selv. Imorgen skal vi yte en særskilt hyldelse til våre russiske kamerater, hvis taperhet i felten har utgjort et av de største bidragene til den almene seiren».

HITLER i München 9. nov. 1943: De samme naive mennesker som i dag tror seg i Stalin å ha funnet den gode ånd, som skal rake kastanjene ut av ilden for dem, vil kanskje hurtigere enn de selv aner få oppleve, at underjordens fremmanede ånder kommer til å kvele dem selv, ennog i deres egne land».

CHURCHILL i Zürich 19. sept. 46: «Og i hvilken elendighet er ikke Europa havnet! I vidtstrakte områder stirrer store skjelvende masser av plagede, sultende og fillete mennesker forvirret på ruinerne av sine byer og sine hjem og spelder mot den mørke horisont etter tegn på kommende farer, et nytt tyranni og en ny terror. Blant de seirende råer en babylonisk forvirring, blant de be-

han sunget tikk et vakrert kvad. Av onder to man velge skal det .. minste, jeg tror jeg hørte han med hestehoven vrinske.

En prest skal fra det onde avstand ta det sler Bibelen helt tydelig i fra. Her har man ikke noen grunn til bruk av ord med dobbelt bunn, men skal man nå for tiden avansere må man nok sin mester kopiere. Akk — ja.

GJENGANGERE.

«Vårt parlament har tilkjent seg selv en overvekt som går over alle grenser, det er blitt allmektig. Det er valgt til å gi lover, men forvalter. — Det tilintetgjør ministre, det blander seg i saker, enten det dreier seg om hæren, rettsvesenet, industrien eller bankvesenet, det overskrider sitt mandat og viser slik ringekt for statens interesser og borgernes rettigheter, at man kunne sammenlikne det med en seirherre som utbytter et erobret land».

(«Temps» 1. 2. 1909.)

seirede en fortvilelsens taushet. — Dette er hva Europa er kommet fram til, alle disse urgamle stater og folk, dette er hva de germanske statene har vunnet ved å slite hverandre i stykker og sprede død og ødeleggelse omkring seg».

Den norske krone blir mindre og mindre

Lenin har engang sagt: Det sikreste middel til å ødelegge det kapitalistiske samfunn er å ødelegge dets pengesystem. Det later til at han har lydhøre elever innenfor vår egen dørterskel, for den norske krone blir for hver dag som går mindre og mindre og er i dag så liten og upåaktet, at folk flest snart ikke lenger bryr seg om å samle på den. Dermed har sparesansen fått et ulivssår, og det er veien til fattigdom for oss alle. Det nytter ikke lenger å tute ørene fulle om velferdsstatens velsignelser, for den dag da det ikke lenger er noe å dele, ikke noe mere å ta fra de dyktige og sparsommelige, har hver eneste av oss tapt sin rett til underhold i nød. At ikke opposisjonen i Stortinget synger ut så allverden kan våkne, er vel ikke mere enn å vente i etterdønningene fra fellesprogrammet. — Men hvis våre politikere ville gå ut i landet og lytte, ville de få høre en stigende brusen av misnøye og frykt for fremtiden. Den dag at denne opinion blir organisert, vil vel dagens styre ha sett sine siste dager. Husk på det, du som vil ditt eget lands vel!

avhøringen av Paal Berg i april 1944, få interesse:

«Aall: Hvorledes oppfatter vitnet et politisk parti?

Berg: Som en privat forening.

Aall: Men et politisk parti kan forlanges registrert i Justisdepartementet, og dette kan ikke godta det hvis det er ulovlig. Ved å registrere det, stempler Justisdept. det som lovlig. Dermed utreder statskassen etter nominasjonsloven utgiftene for reise og kosthold til nominasjonsmater. Dermed har staten anerkjent et anmeldt politisk parti som konstitusjonell faktor. Dessuten har representanter for partier i Stortinget forlangt utsettelse av behandling av saker for å få anledning til å drøfte saken med sitt parti. Stortinget er gått med på dette. Men enkelte partier har imperativt mandat, mens stortingsmenn ikke har imperativt mandat. Dermed har Stortinget således endog akseptert at partiprinsipper får forrang for Grunnloven. Både etter lov og etter konstitusjonell sedvane er et parti således anerkjent som konstitusjonell faktor.

Berg: Det har jeg ikke tenkt på.

Aall: Men da har lederen av partiet Nasjonal Samling, Vidkun Quisling, kunnet anse seg som berettiget til å opptre 9. april 1940, når han har ment at folket her ville være nøytralt — og det var det jo ikke tvil om — og at Regjeringen faktisk var tvunget av Vestmaktene. Jfr. Straffelovens § 139».

Regjeringen var altså havnet på Hamar, hvortil dr. Bräuer sendte et nytt forslag til overenskomst uten kamp. Dr. Bräuer erklærte, at hvis man ble enige, kunne myndighetene uforstyrret fortsette sine funksjoner. Regjeringen besluttet å ta opp forhandlinger og oppnevnte en forhandlingskomite. Men før den tok opp arbeidet hadde altså dr.

Bräuers krav, ved en samtale med Kongen og Koht på Elverum, ødelagt den siste sjangse til mindelig ordning.

Regjeringen og Stortinget dro fra Hamar til Elverum hvor man la «grunnstenen» til Regjeringens senere funksjon som lovgivende Storting, til landssvikanordningene, til rettsoppgjøret og Høyesteretts senere prinsipielle avgjørelser, som atter ble grunnlaget for masseaksjonene ved de mange domstoler.

På disse og på det uvitende folk har den propagandaløgn som «Elverumsfullmakten» er, hittil virket som «Keiserens nye klær».

Som bekjent sluttet president Hambro debatten, som ikke fulgtes av noen votering, med:

«Stortinget bekrefter alene ved sin beslutning den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger, som Regjeringen har i den tid, da Stortinget ikke er samlet» (uth her)

Og dette var anordninger om handel, toll, næringsveier og politi. — Med den begrensning at de ikke må stride mot konstitusjonen og de av Stortinget gitte lover.

Professor Skeie slår fast, «Landsvik» 1945:

«Selv om Stortinget ved en lovformelig votering hadde tilkjennegitt, at Kongen skulle ha en ubegrenset lovgivningsmyndighet, ville en sådan beslutning ikke ha noen rettsgyldighet». Skeie er aldri motsagt.

«Elverumsfullmakten» har vært en tryllestav som har gjort det ulovlige «lovlig». Det er derfor viktig å se litt nærmere på den. Dette så meget mere som den er kst. rikssadvokat Thommessens grunnlag i st. meld. nr. 64 for Kongens og Regjeringens lovgivningsmyndighet i okkupasjonstiden.

Rikssadvokaten refererer høyesterettsdommer Schjelderups uttalelse

ved Høyesteretts beslutning av 6. 8. 1945. Schjelderup forsøker først å ønske at Regjeringen skulle ha hatt en ubegrenset lovgivningsmyndighet ifølge situasjonen, og han innfører at den lovgivning som man utøvet lå utenfor rammen av Grunnlovens § 17. Men, så kommer han over på klippegrunn: Elverumsfullmakten! Han nøyer seg riktignok med å referere Hambros forslag ved innledningen av debatten, om at Stortinget bemyndiger Regjeringen til å treffe avgjørelser som må ansees påkrevet av hensyn til landets sikkerhet og fremtid. Men han tier klokelig med debattens sluttrepplikk, som ligger nærmest det som ellers går foran en votering, nemlig at «Stortinget bekrefter alene —, se foran.

Schjelderup sier videre at forslaget må ansees vedtatt av Stortinget. Han måtte ha rede på at dette ikke var tilfellet, men han konkluderte dog med at «etter dette hadde Kongen fra 9. april adgang til å treffe bl. a. forberedelse til rettsoppgjøret» Klokelig slutter han med, at han ikke vil gå inn på hvor langt denne Kongens lovgivende myndighet strakk seg!

Men denne avgjørelse og avgjørelsen i Haalandsaken 9. 8. 1945, hvor Høyesterett enstemmig forkastet forsvarers påstand om at «de nevnte anordninger var ugyldige fordi de lå utenfor rammen av Grunnlovens § 17, og fordi Kongen hverken etter Grunloven eller etter den såkalte Elverumsfullmakt hadde adgang til å utferdige provisoriske anordninger utenfor denne ramme», — har jo vært medvirkende hovedbasis for å kunne sette landsvikstemplet på NS-folk.

Hva sier nå Stortingets president skap til denne «Elverumsfullmakt»? Det vil si når det i øyeblikket ikke tenker på rettsoppgjørets elendig-

het, men lager forsvarsskrift for seg selv.

Stortingspresident Neri Valen har i «Varden» 8. 10. 1947 gitt uttrykk herfor, og da han ikke er motsagt, men fortsatt er et prominent medlem av Stortinget, må man gå ut fra at de øvrige presidenter og stortingsmennene er enige med ham i hans uttalelse:

«Når mange til og med av stortingsmenn, no etter krigen kan vera i tvil om kva stortingsmøtet i Elverum vedtok, er det eit resultat av den norske propaganda i krigens år. For dei politikarane som forsummaren 1940 var med under riksrådsforhandlingane, stod det heilt klart, og det blei ofte nemnt, at Stortinget i Elverum var samnd om å ville ha ei avtale med tyskerane som Danmark dersom ein berre hadde komi utan om Quisling».

«Når det gjeld Elverumsfullmakta til riksstyret, har det gjenge for seg ei tilsvarende omvurdering. Framlegget frå president Hambro med fullmakt til Regjeringa blei ikkje formelt vedtekt av Stortinget i Elverum. Men det er ingen tvil om at dersom det var blitt votering, ville framlegget ha blitt samrøystes vedtekt. At det ikkje blei votering kan vera eit held, men heng helst saman med at Stortinget såg det slik som president Hambro sa: «Stortinget bekrefter alene —, (se foran). Det var soleis uturvande å gjera eit slikt vedtak. Og dersom vedtaket skulle ha hatt rettsverknad, måtte det ha vori gjort i heilt andre former enn som eit vanlig stortingsvedtak».

«Ein annan ting er det at denne «Fullmakta» moralsk og propagandamessig hadde det største verd for riksstyret i krigens år og med rette blei nytta i kampen. Frå fyrst av blei fullmakta ikkje nytta i propagandaen. Ho er soleis ikkje nemnt av riksstyret ved proklamasjonane

her i landet, heller ikkje i oppropet 7. juni frå Tromsø».

«Fyrste gang det ble tale om denne spesielle fullmakta frå Stortinget til riksstyret under riksrådsforhandlingane var 16. juni om kvellen. Dr. Dellbrügge var då heilt ukjent med fullmakt frå Elverumsrådet. — Men med vilje gjorde ein overfor tyskerane eit nummer av spørsmålet, for ved å godkjenne at fullmakta fallt burt, å vinne føremøner i kongespørsmålet». (Uth. her).

«Fyrst etter riksrådsforhandlingane 17. juni med avsnittet om Elverumsfullmakta var blitt kjent i London, blir det i regjeringsfråsegna av 24. juni propagandert med fullmakta som Stortinget ga riksstyret på møtet i Elverum».

Herr Valen forteller også hvorfor det var «uturvande å gjera eit slikt vedtak». Det var, sier han, «at politikarane såg det slik at det som var sagt under møtet på Elverum, sjølv sagt ikkje avgrensa Stortingets kompetanse».

Her er rene ord for pengene:

«Elverumsfullmakten» er et notorisk falsum, en propagandaløgn. Og allikevel har den vært grunnlag for de provisoriske anordninger som har brakt navnløs ulykke over hundrede tusender norske menn, kvinner og barn, den har vært universalsalvningen i St.dok. nr. 2 for 1945 for Stortingets fremtidige beslutninger in punkto rettsoppgjøret, den har vært den faste krumtapp ved mange stortingsdebatter, rettsgrunnlag i Høyesterett ved prinsippavgjørelser og grunnlaget for Undersøkelsekommisjonen av 1945 i spørsmålet om Regjeringens konstitusjonelle og politiske stilling. U. K. sier på side 24:

«Foruten den myndighet som Regjeringen normalt har, utøvet den også den ekstraordinære myndighet som tilkom den på grunnlag av den

konstitusjonelle nødrett og Elverumsfullmakten. Denne fullmakt var sålydende: «Stortinget bemyndiger Regjeringen —» («o.s.v. Hambros forslag som ikke ble vedtatt»). På dette grunnlag har Regjeringen i meget stor utstrekning utøvet den myndighet som er tillagt Stortinget i. h. til Grunnlovens § 75. Den har gitt provisoriske anordninger utenfor det område som er bestemt i Grunnlovens § 17, derunder også opphevet og forandret lover. Den av Stortinget gitte ekstraordinære fullmakt hadde blant annet den uvurderlige betydning at den ga Regjeringen moralsk støtte fra et enstemmig Storting, og således bidro til å styrke dens autoritet både innad overfor det norske folk og utad overfor fremmede makter, først og fremst overfor de allierte, men også overfor nøytrale. Det fallt derfor forholdsvis lett å vinne anerkjennelse hos fremmede makter for at Regjeringen fremdeles var Norges lovlige regjering, uaktet den var nødt til å oppholde seg utenfor hjemlandets grenser».

Også fremover i det store verk som heter «Innstilling fra U. K. av 1945» spiller «Elverumsfullmakten» en stor betydning ved viktige avgjørelser.

Som man ser fusker U. K. utrolig freidig. Med hensyn til ordlyden av «Elverumsfullmakten» dekker den seg bak St.dok. nr. 2 av 1945 ifølge hvilket den kun gjengir Hambros innledende forslag. Og denne innledning til en hastig debatt kaller U.K. «Denne fullmakt var sålydende». — Alene dette falsum burde åpne folkets øyne for tendensen i U. K.s virk somhet.

Når man har basert et helt rikes myndighets utøvelse på et falsum, da er det naturlig at man ikke våger å løse den gordiske knute man har laget.